I.c5
Åbo Akademi

ÅBO AKADEMIS

30-ÅRSFEST OCH PROMOTIONER

17—18 SEPTEMBER 1948

Åbo Akademi

ÅBO AKADEMI

ÅBO AKADEMIS 30-ÅRSFEST OCH PROMOTIONER 17 — 18 SEPTEMBER 1948

Då Åbo Akademi passerade sitt första kvartsekel kämpade vårt land sin bittra kamp i det stora världskriget. Varje tanke på att med anledning av jubileumsdagen anordna några festligheter var utesluten. Ej minst därför syntes det i stället lämpligt att efter vunnen fred uppmärksamma dagen för Akademiens trettioåriga tillvaro.

Akademiens rektor, professor Rosenqvist, väckte vid rektorsnämndens sammanträde den 8 oktober 1947 frågan om begående av Akademiens trettioårsjubileum, och rektorsnämnden fann därvid skäl att uppdraga åt rektor att inhämta Stiftelsens för Åbo Akademi styrelses uppfattning i saken. Vid rektorsnämndens sammanträde den 18 därpåföljande december upptog rektor ånyo frågan och föreslog att jubileumsfestligheter skulle anordnas i samband med inskriptionshögtidligheten hösten 1948. Rektor framförde även tanken att Akademiens fakulteter, för att öka glansen vid jubileumsfestligheterna, eventuellt skulle anordna promotioner. Rektorsnämnden, som förenade sig om rektors förslag, beslöt vidarebefordra ärendet till konsistorium.

Redan den 20 december föredrogs rektorsnämndens framställning i konsistorium, där förslaget såväl beträffande anordnandet av en jubileumshögtidlighet som eventuella promotioner vann gehör. Då sålunda bland de akademiska myndigheterna ett intresse för begående av Akademiens 30-årsjubileum i högtidliga former förefanns, upptog rektor ärendet ånyo i rektorsnämnden den 21 januari 1948. Härvid beslöt

Solennitetssalen i förra akademihuset var vid jubileumsfesten till trängsel fylld av representanter för landets regering, kyrka och högre ämbetsverk samt ett stort antal inhemska och skandinaviska vetenskapsmän.

ning, dess tack för det som varit och dess lyckönskan för tider som kommer. Måtte här skolas många generationer av ungdom för viktiga uppgifter i fosterlandets tjänst! Måtte Akademin leva, växa och blomstra i hägnet av de frihetens och toleransens idéer, som i alla tider livat vetenskapens sanna och främsta utövare och varit deras prydnad och ära, så visst som frihetsanda och tolerans är grunden för all verklig humanitet. Måtte här i lärosalar och institutioner endast *en* lidelse få utrymme och makt över sinnena, den lidelse som går genom eld och vatten för att finna sanningen, sanningen allena! Och måtte Åbo Akademi långt i kommande tid vara en levande kraft i de höga strävandens tjänst, som vill förverkliga det som innefattas i de sköna orden om 'Hellas och Rom i Norden'!»

Följande talare var rektor för Helsingfors universitet, professor Arthur Långfors. I den svenskspråkiga delen av sitt anförande yttrade han bl. a.:

»Det är en stor fördel för våra högskolor att vi har gemensamma lärare och ett lärarutbyte, att många av dem som blivit professorer i den ena eller den andra högskolan tidigare gjort sina lärospån vid en annan läroanstalt. Ingenting är mera farligt och deprimerande för en vetenskapsman än andlig

isolering. Och isolering är inte endast en farlig lek för vetenskaplig forskning utan också kulturfientlig. All kultur vilar på samhörighetskänslan. Solidaritet betyder, att vi i vårt tänkande och praktiska handlande i stället för den primitiva egoismen har infört en ny faktor, relationen till andra människor. Kulturen utgår från individen, från hans strävan till en större fullkomlighet genom självuppfostran och ömsesidig uppfostran människorna emellan. En förutsättning för att kulturen skall kunna utvecklas är människornas samliv i frihetens, rättvisans och toleransens tanke.

Statsmakten har också genom att nyss vid universitetet uppställa 7 nya ordinarie professurer för svensk undervisning visat, att den fullt förstår de strävanden, som Åbo Akademi gjort till sina och skapat större möjligheter för det samarbete, som all vetenskap i sista hand grundar sig på. Denna generösa åtgärd kommer säkert också att för sin del bidraga till den fortsatta blomstring och utveckling som Åbo Akademi på denna sin högtidsdag tillönskas av Finlands övriga högskolor.»

Därefter framträdde representanter för högskolorna i de övriga nordiska länderna. Hälsningar från Danmarks högskolor framfördes av rektor för universitetet i Köpenhamn, professor Jens Nørregaard. De norska högskolornas hälsning framfördes av professorn vid universitetet i Oslo D. A. Seip. Till lyckönskningarna anknöt professor Seip även ett tack till Åbo Akademi för vad den uträttat för forskningen, och uttalade förhoppningen att arbetet vid Akademien skulle få fortsätta ännu under många mansåldrar.

De svenska universitetens och högskolornas hälsning framfördes av t. f. kansler för Sveriges universitet, professor Engströmer, som bl. a. konstaterade att »Åbo Akademis traditioner också är våra traditioner». Han konstaterade att Akademien genom sina olika fakulteter var anknytningspunkten i Finland för hela den nordiska kulturen. Därefter överlämnade professor Engströmer på konungens vägnar kommendörstecknet av Nordstjärneorden till rektor Rosenqvist. Efter hyllningarna följde ett av rektor på Akademiens vägnar framfört tack för de hjärtliga och överväldigande hälsningarna och hyllningarna. — Allt det som vi i dag fått uppleva skall bli oss till glädje och kraft i den vardag, som väntar oss — slutade rektor.

rektorsnämnden skrida till åtgärder för planens förverkligande och för konsistorium föreslå tillsättande av en kommitté bestående av rektor, professor Rosenqvist, professorerna Walter Qvist och Sven Lindman, e.o. professorerna Svante Dahlström och Lars-Ivar Ringbom samt akademisekreteraren, docenten Helmer Tegengren. Som suppleanter önskade rektorsnämnden föreslå professor Rafael Gyllenberg och t.f. professor Lars Erik Taxell. Den föreslagna kommittén borde beviljas rätt att tillsätta för arbetets gång nödvändiga underkommittéer och utskott. Konsistorium godkände vid sammanträde den 24 januari rektorsnämndens förslag varvid dock, på anhållan av professor Qvist, denne blev suppleant i kommittén och professor Gyllenberg ordinarie medlem.

Vid festkommitténs sammanträde den 12 februari föredrogs en av rektor och akademisekreteraren utarbetad preliminär plan för jubileumsfestligheterna. Planen inlämnades till konsistorium för godkännande. Härjämte tillsattes ett musikutskott bestående av professor emeritus Otto Andersson, e.o. professor Svante Dahlström samt Akademiens musiklärare, filosofie magister John Rosas. Den av festkommittén inlämnade planen för begåendet av jubileet vann konsistoriums bifall den 25 februari.

Med tanke bl. a. på att bereda promotionskören möjlighet till nödvändiga övningar i början av september fastställde konsistorium den 10 april ett av festkommittén gjort förslag att festligheterna icke skulle förläggas till den sedvanliga tiden för höstterminens inskriptionshögtidlighet, utan hållas fredagen den 17 och lördagen den 18 september. Vid samma tillfälle befriade konsistorium på anhållan av e.o. professor Lars-Ivar Ringbom denne från hans medlemskap i festkommittén och utsåg i hans ställe professor Erik Ekelund. På förslag av festkommittén beslöt konsistorium tillsätta en förstärkt kommitté, bestående av den ursprungliga kommittén, utökad med representanter för varje fakultet. I den förstärkta kommittén inträdde från Humanistiska fakulteten professor Rolf Pipping och e.o. professor Lars-Ivar Ringbom, från Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten professorerna Nils Pipping och Hans Hausen, från Statsvetenskapliga fakulteten professor Knoellinger och från Kemisk-tekniska fakulteten professorerna Walter Qvist och Helge Aspelund samt från Teologiska fakulteten professor Wolfgang Schmidt.

Då det syntes nödvändigt att samordna de olika kommittéernas och utskottens arbete och då under den instundande sommaren, då kommittéerna svårligen kunde sammankallas, ett betydande organisatoriskt arbete förestod, utsåg festkommittén vid sammanträde den 5 maj akademisekreteraren Tegengren till festligheternas generalsekreterare, varefter han övertog det huvudsakliga arbetet för jubileumsfesternas organisation. För att akademisekreteraren ostört skulle kunna fullfölja uppdraget förordnade konsistorium en biträdande akademisekreterare för maj och september månader.

Vid sammanträden den 5 och 26 maj diskuterade jubileumskommittén principerna för de officiella inbjudningarna. Dessa principer framlades av rektor för konsistorium den 27 maj, varvid konsistorium godtog de framförda synpunkterna och gav kommittén i uppdrag att fullfölja planen på för Akademien ändamålsenligaste sätt.

Inom Stiftelsens styrelse hade framförts tanken på instiftandet av en medalj, som kunde utdelas till personer, som givit Akademien ett kännbart stöd. Likaså hade inom akademiska kretsar diskuterats möjligheterna av att slå en medalj för att hugfästa Akademiens 30-årsjubileum. Det syntes därför festkommittén skäligt att närmare utreda frågan och i detta syfte tillsattes vid sammanträde den 12 februari en särskild medaljkommitté, bestående av e.o. professorn Lars-Ivar Ringbom och akademisekreteraren Tegengren. Medaljkommittén utarbetade därefter en promemoria i ärendet och uttalade som sin åsikt, att den planerade medaljen ej borde slås till minne av 30-årsjubileet, utan instiftas med anledning därav. Härigenom skulle den fördelen vinnas, att medaljen också efter jubileet kunde utgivas såsom en belöningsmedalj. Medaljens konstnärliga utformning borde därför ej heller sammanbindas

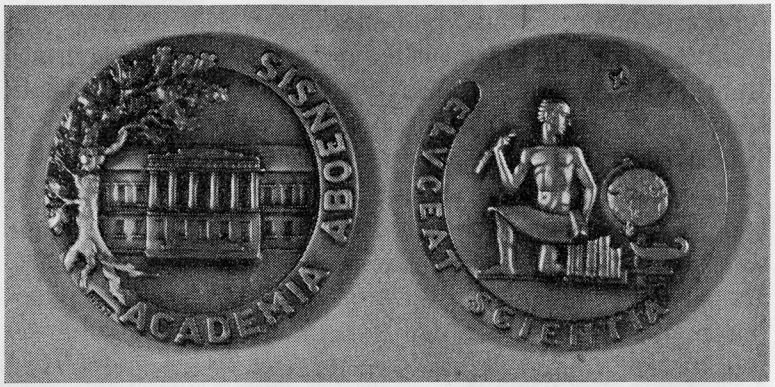

Åbo Akademis medalj modellerad av Gerda Qvist.

med 30-årsjubileet, vilket ur numismatisk synpunkt tedde sig mindre lyckat. Genom att giva det påtänkta hederstecknet denna innebörd kunde medaljen genom utsmyckning, symbolik och text tjäna det dubbla syfte, som i samband med de olika planerna på en medalj framkommit. Skulle medaljen tilläggas detta innehåll och syfte komme Akademien enligt medaljkommitténs mening att disponera ett förnämligt, icke tidsbundet hederstecken, varmed Akademien kunde uppmärksamma såväl högskolans gynnare som framstående vetenskapsmän och konstnärer. Medaljen borde präglas i 18:de storleken såväl i silver som brons. Beträffande medaljens konstnärliga utsmyckning föreslog kommittén i anslutning till det av den anförda syftet, att medaljens advers skulle symbolisera vetenskapligt (ev. även konstnärligt) skapande, medan reversen skulle visa en sinnebild för kunskap.

Sedan Stiftelsens styrelse och jubileumskommittén godkänt de i promemorian framställda riktlinjerna vände sig kommittén till konstnärinnan Gerda Qvist med en anhållan att hon ville åtaga sig uppdraget att skapa den planerade medaljen. Fröken Qvist biföll härtill. Det definitiva förslaget upptager på adversen en fasadbild av Akademiens nuvarande förvaltningsbyggnad, till vänster flankerad av en kraftfull ek, symboliserande den svenska lärdomens vårdträd i Finland. Texten lyder: Academia aboensis. Reversen avbildar en knäböjande yngling med en skriftrulle över högra knäet jämte en grupp symboler för olika vetenskaper. Inskriften är Eluceat scientia. Uppdraget att prägla medaljen lämnades till Kultakeskus O.Y. i Tavastehus. Antalet medaljer vid första präglingen fastställdes till 100 bronsmedaljer och c:a 20 silvermedaljer.

Ett av akademisekreteraren uppgjort förslag till reglemente för medaljen godkändes av rektorsnämnden den 8 och av konsistorium den 11 september, varefter förslaget efter behandling i statutkommissionen stadfästes av kansler den 15 september 1948.

I enlighet med de sålunda fastställda stadgarna kallas medaljen »Åbo Akademis medalj». Den präglas i 18:de storleken i silver och brons. Om utdelningen stadgas (§ 3):

»Medaljen kan förlänas antingen av Konsistorium eller av Stiftelsens för Åbo Akademi styrelse:

såsom utmärkelse för betydande vetenskaplig eller konstnärlig gärning,

såsom erkänsla för långvarigt arbete Akademien till fromma, eller

för visat synnerligt intresse för Akademien och dess verksamhet.

Medaljen i silver utdelas endast åt den som visat sig därav synnerligen förtjänt.»

Rektor hade i skrivelse till fakulteterna riktat dessas uppmärksamhet på värdet av att promotioner anordnades i samband med 30-årsjubileet.

Sedan tanken på promotioner vunnit understöd inom samtliga fakulteter, anhöllo dessa om kanslers tillstånd härtill. I brev av den 4 juni 1948 meddelade kansler de begärda tillstånden. Härjämte biföll kansler till en framställning om att vissa personer, som icke avlagt sin examen vid Akademien, utan vid annan högskola, skulle få deltaga i de av Akademien anordnade promotionerna. Kemisk-tekniska fakulteten utarbetade en promotionsstadga för fakulteten, vilken stadga stadfästes av kansler. Samtliga övriga fakulteter hade vid tidigare tillfällen utverkat stadfästelse av sina resp. promotionsstadgor.

En promotionskommitté konstituerade sig med Akademiens rektor som ordförande. I övrigt bestod kommittén av de olika fakulteternas promotorer, samt den av promovendi valda gratisten, filosofie kandidaten Sven Blomgren. Humanistiska och Matematisk-naturvetenskapliga fakulteternas promotor var professor Rolf Pipping, Statsvetenskapliga fakultetens professor Sven Lindman, Kemisk-tekniska fakultetens professor Jarl Salin och Teologiska fakultetens professor Rafael Gyllenberg. Som sekreterare i promotionskommittén fungerade akademisekreteraren. Till ceremonimästare valdes professor Walter Qvist och till övermarskalk t.f. professor Lars Erik Taxell.

Vid promotionskommitténs konstituerande sammanträde meddelade samtliga fakulteter namnen på de personer, som skulle promoveras till hedersdoktorer.

Härjämte meddelades att Humanistiska och Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna bland licentiaterna utsett filosofie licentiaten Svante Dahlström att inneha första och filosofie licentiaten Nils Cleve andra hedersrummet. Bland kandidaterna skulle filosofie kandidaten Carl-Eric Sundman inta första och filosofie kandidaten Gustaf-Adolf Holmberg andra hedersrummet.

Gratisten meddelade att promovendi tänkt sig att promotionshögtidligheten skulle omfatta de solenna promotionerna i solennitetssalen i förra Akademihuset, efterföljande kyrklig akt i Domkyrkan, promotionsmiddag på hotell Hamburger Börs och promotionsbal i Stadshusets festvåning, som av stadsstyrelsen för ändamålet ställts till förfogande. De olika fakulteternas promotioner skulle försiggå i en följd, i fakulteternas åldersordning, varvid promotionskantaten med åtföljande musik skulle samordnas med promotionsceremonielet.

Inom varje fakultet behandlades i ett särskilt kollegium under promotors eller dekanus ordförandeskap frågan om val av promotionsskald och kompositör. Vid ett gemensamt sammanträde av dessa kollegier avgjordes ärendet.

Vid festkommitténs sammanträde den 5 maj meddelades att skalden Rabbe Enckells för en tidigare planerad promotion vid Akademien författad kantat skulle utföras och att filosofie magister John Rosas åtagit sig att komponera musiken till kantaten. Svenska Bildningens Vänners blandade kör biföll en hemställan om körens medverkan vid uppförandet av kantaten. Akademiska orkestern skulle medverka med instrumentalmusik.

Bland gästerna vid akademijubileet syntes bl. a. rektor för Köpenhamns universitet professor Nørregaard (till vänster), professor Seip från universitetet i Oslo och professor Berg, rektor för Uppsala universitet.

Under sommarens lopp utsändes inbjudningar till jubileumshögtidligheterna varjämte en mängd organisatoriska arbeten utfördes. Den 16 september begynte Akademiens gäster från de skandinaviska länderna samlas i akademistaden och det förberedande organisatoriska arbetet var avslutat.

Bland från Sverige anlända gäster märktes främst t.f. kansler för Sveriges universitet, professor Thore Engströmer och rektor för Uppsala universitet Fredrik Berg. Lunds universitet representerades av sin förre rektor, professor Johannes Lindblom, som själv under en följd av år fungerat som professor i exegetik vid Akademien. Tekniska högskolan i Stockholm företräddes av sin rektor, professor R. Woxén, Stockholms högskola av sin prorektor, professor Håkan Nial. Göteborgs högskola representerades av sin rektor, den trofaste finlandsvännen professor Axel Boëthius, Chalmers tek-

niska högskola i Göteborg av dess rektor, professor Gustav Hössjer. Oslo universitet sände sin förutvarande rektor, professor Didrik Arup Seip, Köpenhamns universitet sin rektor, professor Jens Nørregaard och Aarhus universitet sin prorektor, professor Ad. Stender-Petersen. Jämte professor Henrik Cornell från Stockholm infunno sig generalkonsul William Kjellberg från Göteborg, professor Helge Backlund från Uppsala samt fil. dr Gösta Attorps, som jämte professor Boëthius representerade Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet.

Bland den stora skaran av inhemska gäster syntes statsministern K. A. Fagerholm, undervisningsministern R. H. Oittinen, ärkebiskopen Aleksi Lehtonen, kansler för Helsingfors universitet, professor Antti Tulenheimo, statsuniversitetets rektor, professor Arthur Långfors, biskop Max von Bonsdorff, landshövding V. Kyttä och hovrättspresidenten, friherre Albert von Hellens.

Stadsdirektören hade ställt stadens turistbuss till förfogande för att från hamnen föra gästerna till deras hotell. Marskalkar mötte vid båt och tåg. På gästernas rum hade framlagts ett konvolut innehållande placeringskort för de olika högtidligheterna, en plankarta över Åbo stad, en plan över Akademiens samtliga byggnader och inrättningar, broschyren »Åbo Akademi. En översikt» samt bildverket »Åbo i går och i dag», försett med en dedikation från Akademien. Sistnämnda dyrbara verk hade genom enskilda donationer ställts till festkommitténs förfogande.

Jubileums- och inskriptionshögtidligheten började fredagen den 17 september kl. 18 i Solennitetssalen i förra Akademihuset. Sedan gästerna intagit sina platser intågade akademistaten ledd av kansler, professor Otto Hjalmar Granfelt och rektor Rosenqvist, iförd den purpurfärgade rektorsmanteln. Framför tåget buro pedeller i vita trekantiga hattar och silverbroderade blå klädesmantlar de två silverspirorna, tecknen på den akademiska självstyrelsen. Sedan akademistaten in-

Republikens president anländer till jubileumsfesten och ledsagas till sin plats av Akademiens kansler och rektor.

tagit sina platser och orkestern intonerat Björneborgarnas marsch inträdde republikens president, åtföljd av sin adjutant. Presidenten möttes i mittgången av kansler och rektor och ledsagades av dem till sin plats. Kansler Granfelt trädde därefter upp i katedern och hälsade de närvarande välkomna.

Kansler inledde sina hälsningsord med att framhålla att de första årtiondena i en ung högskolas liv äro av så vital och grundläggande betydelse för dess framtid, att en jubileumshögtid redan efter tre decennier syntes motiverad, särskilt som krigsåren hindrat Akademien att uppmärksamma dess tjugufemåriga tillvaro. Akademiens grundstadgar fastslå som akademiens huvuduppgift främjandet av vetenskapernas utveckling och därnäst meddelandet av vetenskaplig undervisning på svenska språket. Akademien skall framför allt tjäna det mänskliga sanningssökandet i dess olika former, oavsett om resultaten vinna den växlande dagsopinionens applåd eller för denna ter sig mindre tacknämliga. Akademien har försökt förverkliga denna sin uppgift förvissad om sanningen i Viktor

Rydbergs svar på frågan: »hur finna rätta vägen genom hägringar och natt? — — — det är tankens ljus, som lyser folket genom nattlig rymd.» — I sin lärargärning har Akademiens lärarkår varit klart medveten om sin uppgift. Däri har aldrig inlagts några dagspolitiska sidotankar, utan den har allena fattats som ett uttryck för akademitanken, formulerad i Levertins skaldeord: »Högsta tankar, dyraste namn, drömmen skimrande skärast — modersspråk, du bär i din famn allt oss i världen är kärast.»

Kansler riktade därefter några välkomstord till republikens president, som han hälsade ej allenast som den högste ledaren av vårt lands öden, utan jämväl som vetenskapsman, som själv i sin forskning vunnit akademiska lagrar och alltjämt är en vetenskapens gynnare och vän. — Också det vetenskapliga arbetet i forskning och lärargärning — sade kansler — förutsätter en hjälpande och ordnande hand från statsmaktens sida. Akademien har härvid från riksdag och statsråd åtnjutit förståelse och tillmötesgående. Vår högskola ser i den glädjande omständigheten att såväl stats- som undervisningsministern hörsammat vår kallelse till denna fest garantier för fortsatt bevågenhet.

Kansler hälsade därefter Sveriges universitetskansler och representanterna från de nordiska ländernas högskolor hjärtligt välkomna och förklarade, att Akademien i deras närvaro såg den framsträckta brodershanden beredd till fortsatt samverkan. Därefter hälsade talaren ärkebiskopen och Borgå stifts biskop, Helsingfors universitets kansler och rektor samt rektorerna för Tekniska högskolan och landets övriga högskolor välkomna ävensom representanterna för länet och staden. Sist hälsade kansler Akademiens delegation och stiftelsens styrelse. Kansler avslutade sin välkomsthälsning med följande ord:

»Alla sina gäster hälsar Åbo Akademi genom mig vördsammast och när jag gör detta sker det genom ödmjuk känsla av sanningen i slutstrofen av den vid Akademiens invigning framförda festkantaten: 'Vårt släkte fick ur ödets skålar tömma en dryck med våndans beska jäst. Men är det något värt att ändå drömma, så höra vi till dem, som fingo mest'.

Och nu överlämna vi till sist åt Eder alla att pröva och bedöma i vad mån Akademien förmått uppfylla den slutuppfordran, som Akademiens förste kansler, friherre Rabbe Axel Wrede, riktade till Akademien vid dennas inauguration, att verka i ädel, människovänlig anda till gagn och välsignelse för Finlands svenskar och för fosterlandet.»

Akademiens rektor, professor Rosenqvist besteg därefter katedern och höll fest- och inskriptionstalet. (Talet ingår in extenso i slutet av denna skrift.)

Härefter inleddes raden av de officiella hälsningar, som voro avsedda att framföras vid detta tillfälle, av statsminister K. A. Fagerholm, som yttrade:

»Denna dag, då Åbo Akademi begår sitt 30-årsjubileum, är det inte möjligt att gå förbi det märkliga sakförhållandet att Akademins grundläggning och verksamhet är en frukt av enskilda medborgares kulturidealism. Donatorernas uppoffringar för ungdomens utbildning och vetenskapens främjande på svenskt språk i vårt land har lagt den materiella grunden för Åbo Akademi och denna grund har visat sig vara tillräckligt solid för att bära Akademin fram genom de gångna åren, av vilka särskilt de senaste har varit så prövande för allt kulturarbete såväl i vårt land som runt om i världen. Såsom representant för statsmakten måste jag ju tänka på just detta, att den medborgerliga offervilljan skapat och upprätthållit under tre decennier ett universitet, ett lärdomssäte med allt vad detta innefattar, utan att vädja till staten om hjälp och stöd. Detta är en kulturbragd, som förtjänar aktning och beundran.

Genom sin vetenskapliga och pedagogiska gärning har Åbo Akademi byggt upp sin ställning bland akademiska motsvarigheter i hemlandet och i Norden. Akademin har på ett hedrande sätt fullföljt de ärorika traditionerna från en längst försvunnen tid, från sin akademiska föregångare, vars namn jubilaren bär.

Åbo Akademi tjänar i första hand och i främsta rummet den svenska folkstammen i Finland och dess särpräglade kultursträvanden. För landets svenska befolkning är Akademin i mer än ett hänseende en tillgång av högt värde. Men Akademins ställning och uppgift skall inte ses allenast ur denna begränsade, nationella synpunkt. Dels är vetenskapen universell, dels fostrar Akademin sina alumner för uppgifter i hela landets tjänst. Akademin tjänar följaktligen hela det mänskliga kulturarbetets sak och gör sina insatser i den samfällda fosterländska odlingen i Finland.

På denna högtidsdag överbringar jag till Åbo Akademi regeringens häls-

Solennitetssalen i förra akademihuset var vid jubileumsfesten till trängsel fylld av representanter för landets regering, kyrka och högre ämbetsverk samt ett stort antal inhemska och skandinaviska vetenskapsmän.

ning, dess tack för det som varit och dess lyckönskan för tider som kommer. Måtte här skolas många generationer av ungdom för viktiga uppgifter i fosterlandets tjänst! Måtte Akademin leva, växa och blomstra i hägnet av de frihetens och toleransens idéer, som i alla tider livat vetenskapens sanna och främsta utövare och varit deras prydnad och ära, så visst som frihetsanda och tolerans är grunden för all verklig humanitet. Måtte här i lärosalar och institutioner endast *en* lidelse få utrymme och makt över sinnena, den lidelse som går genom eld och vatten för att finna sanningen, sanningen allena! Och måtte Åbo Akademi långt i kommande tid vara en levande kraft i de höga strävandens tjänst, som vill förverkliga det som innefattas i de sköna orden om 'Hellas och Rom i Norden'!»

Följande talare var rektor för Helsingfors universitet, professor Arthur Långfors. I den svenskspråkiga delen av sitt anförande yttrade han bl. a.:

»Det är en stor fördel för våra högskolor att vi har gemensamma lärare och ett lärarutbyte, att många av dem som blivit professorer i den ena eller den andra högskolan tidigare gjort sina lärospån vid en annan läroanstalt. Ingenting är mera farligt och deprimerande för en vetenskapsman än andlig

isolering. Och isolering är inte endast en farlig lek för vetenskaplig forskning utan också kulturfientlig. All kultur vilar på samhörighetskänslan. Solidaritet betyder, att vi i vårt tänkande och praktiska handlande i stället för den primitiva egoismen har infört en ny faktor, relationen till andra människor. Kulturen utgår från individen, från hans strävan till en större fullkomlighet genom självuppfostran och ömsesidig uppfostran människorna emellan. En förutsättning för att kulturen skall kunna utvecklas är människornas samliv i frihetens, rättvisans och toleransens tanke.

Statsmakten har också genom att nyss vid universitetet uppställa 7 nya ordinarie professurer för svensk undervisning visat, att den fullt förstår de strävanden, som Åbo Akademi gjort till sina och skapat större möjligheter för det samarbete, som all vetenskap i sista hand grundar sig på. Denna generösa åtgärd kommer säkert också att för sin del bidraga till den fortsatta blomstring och utveckling som Åbo Akademi på denna sin högtidsdag tillönskas av Finlands övriga högskolor.»

Därefter framträdde representanter för högskolorna i de övriga nordiska länderna. Hälsningar från Danmarks högskolor framfördes av rektor för universitetet i Köpenhamn, professor Jens Nørregaard. De norska högskolornas hälsning framfördes av professorn vid universitetet i Oslo D. A. Seip. Till lyckönskningarna anknöt professor Seip även ett tack till Åbo Akademi för vad den uträttat för forskningen, och uttalade förhoppningen att arbetet vid Akademien skulle få fortsätta ännu under många mansåldrar.

De svenska universitetens och högskolornas hälsning framfördes av t. f. kansler för Sveriges universitet, professor Engströmer, som bl. a. konstaterade att »Åbo Akademis traditioner också är våra traditioner». Han konstaterade att Akademien genom sina olika fakulteter var anknytningspunkten i Finland för hela den nordiska kulturen. Därefter överlämnade professor Engströmer på konungens vägnar kommendörstecknet av Nordstjärneorden till rektor Rosenqvist. Efter hyllningarna följde ett av rektor på Akademiens vägnar framfört tack för de hjärtliga och överväldigande hälsningarna och hyllningarna. — Allt det som vi i dag fått uppleva skall bli oss till glädje och kraft i den vardag, som väntar oss — slutade rektor.

Vid den högtidliga akten i Solennitetssalen den 17 sept. överlämnade Akademiens kansler till Republikens President det första exemplaret i silver av Åbo Akademis medalj.

Högtidligheten i Solennitetssalen avslutades med att kansler Granfelt framträdde och meddelade att konsistorium vid Åbo Akademi beslutat överlämna det första exemplaret i silver av Åbo Akademis medalj till republikens president, varefter kansler överräckte medaljen till presidenten. Härefter lämnade presidenten salen och akademistaten uttågade.

På kvällen den 17:de kl. 20.30 samlades gäster och värdar till en festmiddag på hotell Hamburger Börs. Gästerna hälsades välkomna av rektor, professor Rosenqvist. Talen från gästernas sida inleddes av undervisningsminister Oittinen, som yttade:

»Statsministern har redan tidigare på dagen framfört statsmaktens hälsning. Jag ville dock vid detta tillfälle uttala undervisningsministeriets hälsning och dess lyckönskan för framtiden.

Om kulturens språk i vårt land har under årtionden förts en häftig kamp. Under denna kamp har det ständigt understrukits att den högsta andliga odlingen bör bedrivas på folkets språk, för att folket skall kunna känna den som sin och därur hämta andlig kraft och inre rikedom. Nu, då i dessa frågor ett visst jämviktstillstånd uppnåtts, kan både den finsk- och svenskspråkiga andliga odlingen stöda sig på strävanden hos folkets breda lager och känna sin samhörighet med folket.

Detta är en följd av att högskolorna inte längre leva i förnäm avskildhet, utan alltmer närma sig det vanliga folkets liv. Det vetenskapliga arbetet har allt mer strävat till att utreda frågor, som också tjäna det praktiska livet, och detta har lett till ett närmande mellan den högre andliga odlingen och det vardagliga livet.

I vårt land ha vissa praktiska frågor, de samhälleliga problemen, jämförelsevis sent blivit föremål för vetenskapligt studium. Och ändock borde man beträffande frågor, i vilka medborgarnas uppfattningar gå åtskils och intressena äro motsatta varandra, få en så tillförlitlig vetenskapligt grundad insikt som möjligt. Genom att ge den studerande ungdomen en sådan insikt kunde högskolorna göra de värdefullaste tjänster just nu och delta i avgörandet av de problem, som mest fånga människors sinnen.

Åbo Akademi har för sin del varit med i detta arbete. Jag uttalar det bästa tack därför och hoppas att det levande samhälleliga intresset skall fortbestå och växa till lycka och framgång för vårt folk. I detta land, där alla krafter noggrant måste tagas i anspråk, har vardera språkgruppen tillräckliga uppgifter, vilkas lyckliga utförande länder oss alla till godo.»

För Uppsala universitet talade dess rektor, professor Berg. Han överbringade först en personlig hälsning från ärkebiskop Eidem, som tyvärr blivit förhindrad att närvara. Ärkebiskopen hade bett honom vid denna jubileumshögtidlighet framföra hans varma uppskattning av Åbo Akademis verksamhet under de gångna trettio åren och hans livliga önskan och förhoppning, att Åbo Akademi måtte gå en ljus framtid till mötes. I egenskap av företrädare för Uppsala universitet önskade professor Berg ytterligare få uttala en särskilt varm hälsning till Akademien. I den hälsningen instämde även Stockholms Högskola och Göteborgs Högskola, Tekniska Högskolan i Stockholm och Chalmers Tekniska Högskola i Göteborg. Professor Berg fortsatte:

»Med livligaste intresse ha vi i Sverige följt Åbo Akademis tillkomst och utveckling och med den djupaste beundran ha vi sett den offervilja, den målmedvetenhet, den energi, som Akademiens donatorer, dess styrelse, lärare och även studenter lagt i dagen. Den kärlek till det svenska kulturarvet i Finland och lika mycket den ansvarskänsla, som besjälar förvaltarna av detta arv, står för oss rikssvenskar som något enastående, som ett verkligt föredöme. Det är sannerligen inte någon tillfällig svär-

misk kärlek med enbart patetiska deklamationer. Nej, det är en kärlek, som genomträngt vardagens id, och som så lett till goda gärningar. För den andliga odlingen i Norden har Åbo Akademi redan blivit en ovärderlig tillgång och särskilt de svenska universiteten och högskolorna ha haft förmånen av ett synnerligen fruktbärande samarbete med Akademien. I tacksam erinran om denna tillönska vi nu Akademien fortsatt långt liv till fromma för vårt kära broderland Finland och därmed för hela Norden. Åbo Akademi har som emblem en lyra och även studenterna vid Helsingfors universitet äga lyran som symbol. De olika lyrornas form och även deras klangfärg är olika. Men alla äro de dock stämda att ingå i en och samma stora tonskapelse, att beledsaga den forskande människoandens eviga betvingande sång. Må Akademiens lyra få ljuda med sin särklang och lämna sitt bidrag till fulltonigheten av de ackord, vi lyssna till från detta land, och må denna lyra, som strängats när gammal var ung, strängas när ung är grånad, och må den ständigt födas på nytt i sången.»

Härefter utbragte professor Berg en skål för Åbo Akademis framtida välgång.

För Lunds universitet talade professor Johannes Lindblom, som bl. a. ägnade Akademiens förste rektor, professor Edvard Westermarck sin hyllning. Professor Lindblom tillönskade Akademien fortsatt möjlighet att arbeta med den internationella och universella vetenskapen som mål. Härefter framförde professor V. A. Koskenniemi en hälsning från Finlands Akademi.

»Det är — sade professor Koskenniemi — med aktning och vördnad, som Finlands Akademi, vars vakthållning i vetenskapernas och musernas tjänst först under detta år tagit sin början, blickar tillbaka på de ärorika decennier, som lagt grunden till Åbo Akademis anseende som kulturhärd för fri forskning och vetenskaplig skolning.»

Åbo stad, den andliga odlingens första säte i landet, skall också framgent kunna profitera av att här två högskolor i ädel tävlan arbeta för samma mål, slutade professor Koskenniemi.

Sedan skolrådet J. E. Renholm framfört Skolstyrelsens hälsning och lyckönskan talade stadsdirektör Eero Mantere på Åbo stads vägnar. Han framhöll huru stadens blomstring

i äldre tid varit nära beroende av det andliga livets pulserande inom stadens murar. Överflyttandet av drottning Kristinas gamla akademi till huvudstaden betydde en svår och mångsidig förlust för Åbo. Det var därför stadens förvaltning med intresse och glädje motsåg tillkomsten av de två systeruniversiteten i staden, och deras framgång har städse legat Åbo stads ledning varmt om hjärtat.

Kanslichefen Kurt Antell framförde en hälsning från Svenska Finlands folktingsfullmäktige. Efter att ha konstaterat att Svenska Finlands folkting var nära nog årsbarn med Åbo Akademi och att bägge voro skott på samma rot — känslan för den nationella egenarten och kärleken till svenskt språk och svensk kultur — fortsatte kanslichefen:

»De trettio år, under vilka Åbo Akademi verkat, bär i sanning vittne om den svenska kulturformens livskraft och dess förmåga att meddela sig till allt vidsträcktare kretsar av vår folkstam. Det höves icke mig att här nämna alla de impulser, som utgått från forskningshärden i Åbo, eller att karakterisera den växelverkan, som uppkommit mellan Akademien och de svenska bygdernas folk. Så mycket är visst, att Åbo Akademi nu i än högre grad än vid dess tillkomst uppfattas och erfares såsom hela det svenska Finlands gemensamma arvedel, såsom en dyrbar tillgång för den ofta hårt beträngda mindretalsnationaliteten i vårt land. — För såvitt jag i egenskap av ordförande i Svenska Finlands folktingsfullmäktige tror mig kunna tala på den svenska befolkningens vägnar, bringar jag i dag Åbo Akademi, dess ledning, lärare och alumner ett djupt känt tack från den folkstam, som närmast skördat frukterna av deras arbete och möda.»

För Finska Vetenskaps-Societeten talade professor Harry Federley. Han framförde Societetens varma lyckönskan och uttalade förhoppningen om en ljus framtid för Akademien, med framgångsrik verksamhet fosterlandet till fromma och den svenska folkstammen i landet till gagn. Professor Federley fortsatte:

»Den Åbo Akademi, som i dag firar sin 30-åriga tillvaro, betraktar sig som arvtagare till den gamla Åbo Akademi, drottning Kristinas och Per Brahes akademi. Finska Vetenskaps-Societeten söker likaså sina anor

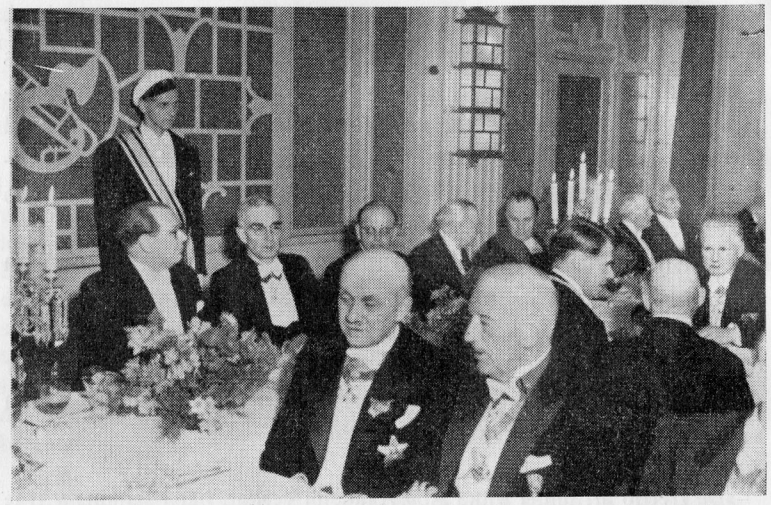

Detalj från festmiddagen den 17 sept. Vid hedersbordet synas (från vänster) statsminister Fagerholm, rektor professor Rosenqvist, undervisningsminister Oittinen. I förgrunden synas rektor för Göteborgs högskola professor Axel Boëthius och akademiprofessorn Johannes Sundwall.

inom den gamla akademiens murar. Den stiftelseurkund, som ligger till grund för Vetenskaps-Societeten och är dagtecknad i december 1837, bär femton namn, tillhörande höglärda män. Alla dessa män hade fått sin utbildning vid gamla Åbo Akademi och de allra flesta av dem hade därtill varit lärare vid Akademien.»

Societeten räknar — fortsatte professor Federley — bland sina nuvarande ledamöter också många lärare vid Åbo Akademi, många före detta lärare, som redan gått ur tiden eller blivit emeriterade ha tillhört Societeten. Många av dess medlemmar besjälas av samma känslor, som uppbära Åbo Akademi, att värna den svenska kulturformen i Finland. Det är således många band som förena Vetenskaps-Societeten och Åbo Akademi.

Statsarkeologen, doktor C. A. Nordman framförde i sin egenskap av ordförande för Svenska Litteratursällskapet i Finland dess hyllning och välgångsönskningar. Han framhöll

hurusom de förhoppningar, som knötos vid Åbo Akademi vid dess tillkomst, förverkligats över förväntan.

»Trädets grenar sträcker sig bredare och starkare än vi hoppats, över allt vidsträcktare domäner, frukterna i dess krona har en större rikedom. Det vetenskapens språk, som Åbo Akademi talar, har många skiftningar. Lärostolarnas och fakulteternas mångfald imponerar. Så mycket har nåtts på så kort tid. Vår hyllning gäller vunna resultat och männen bakom resultaten.»

Därefter framförde doktor Nordman en särskild hyllning till de lärare och forskare vid Akademien, med vilka Sällskapet stått i nära samarbete, ett samarbete, som Sällskapet mindes med djup tacksamhet och värme. Doktor Nordman slutade sitt anförande med följande ord:

»Åbo Akademi har nått månget mål, och nya mål hägrar. Våra välgångsönskningar gäller nya vinningar i nutid och framtid. Vi önskar Åbo Akademi och dess lärarkår arbetsro och framgång, framgång i ett arbete i human anda och varm mänsklighet. Och vi önskar, att Akademiens studenter, då de engång själva lägger hand vid verket, skall kunna göra det med det sinnelag, som fått uttryck i en dikt vid ett annat och långt äldre lärdomssätes jubileum:

Vårt verk skall ödmjukt taga vid,
där andra fyllt sitt värv,
och hävdas manligt i en tid,
som nalkas bistert kärv.»

Yhteiskunnallinen Korkeakoulus hälsning framfördes av dess rektor, professor Antero Rinne, som framhöll att Åbo Akademi och den högskola han företrädde hade gemensamma intressen bl. a. på den socialvetenskapliga forskningens område och uttalade en förhoppning om ett fruktbringande samarbete.

För stiftelsens för Åbo Akademi Delegation talade dess ordförande medicine licentiaten Oscar Mustelin och Svenska Handelshögskolans hälsning och lyckönskan framfördes av

professor Henrik Schybergson. Professor Schybergson underströk särskilt den betydelse Statsvetenskapliga fakulteten haft för utformningen av de samhällsvetenskapliga studierna i vårt land. Ett synligt uttryck härför var bl. a. tillkomsten av Svenska Medborgarhögskolan.

»Det var i själva verket de tankar och idéer som hade odlats inom Akademiens statsvetenskapliga fakultet, som tog gestalt i Svenska Medborgarhögskolan och som nu sprids till vida kretsar i stad och i bygd. Så har det arbete som utförts inom den statsvetenskapliga fakulteten fått en större vidd och ett större djup och blivit av avgörande betydelse för samhällslivets utveckling. Svenska Medborgarhögskolan ber att till Åbo Akademi få framföra sin vördsamma hyllning och att i denna hyllning innesluta sin djupa och varma tacksamhet för vad Åbo Akademi varit, är och skall förbli för Svenska Medborgarhögskolan och därmed också för det praktiska kommunala och vårdsociala arbetet i detta land.»

Sist framförde representanten för Finlands svenska studentråd, ekonomie kandidaten Tor Kajander en hälsning och lyckönskan till Akademien, vari han inneslöt ett tack för den förmån som genom Akademien erbjudes landets svensktalande ungdom, att få bedriva sina akademiska studier på sitt modersmål. Denna förmån kan inte skattas nog högt.

Vid festmiddagen meddelade kansler Granfelt, att Stiftelsens styrelse och konsistorium beslutat, utöver den silvermedalj, som vid jubileums- och inskriptionshögtidligheten i Solennitetssalen överlämnades till republikens president, tilldela marskalken av Finland friherre Mannerheim och generaldirektör Ralf Törngren Åbo Akademis medalj i silver. Medaljen i brons hade tilldelats följande personer:

Professor Carl von Bonsdorff, bokhandlaren Gösta Branders, överbibliotekarien G. Carlquist, Lund, friherre Tor Carpelan, riksbibliotekarien Svend Dahl, Köpenhamn, ingenjör Robert Dahlström, Stockholm, professor Svante Dahlström, författaren Rabbe Enckell, förre överbibliotekarien Anders Grape, Uppsala, kommerserådet Edgar Grönblom, revisor Bo Holmberg, Stockholm, bergsrådet Anders Kramer, byråchefen Nils Källström, Stockholm, friherre Eric Langenskiöld, Stockholm, bankdirektör Josef Lönnblad, justitierådet Knut Molin, överbibliotekarien Wilhelm Munthe, Oslo, civilingenjör Sven Nerell, Stockholm, direktör Julius Polin, konsulinnan Anna von Rettig, bergsrådet Hans von Rettig, disponent Ivar Strömberg, Stockholm, fröken Ida Strömborg, direktör Oskar Tiderman, bokhandlaren C. G. Windell, Stockholm och kapten Thore Virgin, Qvarnfors, Bjernum.

Till de medaljörer, som voro närvarande vid middagen, överlämnade kansler medaljen och framförde Akademiens tacksamhet för deras insatser till fromma för högskolan.

Lördagen den 18:de klockan 12 begynte promotionshögtidligheterna. Den akademiska processionen ställde vid detta klockslag upp sig i Akademiens förvaltningsbyggnad för att därifrån över domkyrkotorget bege sig till Solennitetssalen, där gästerna intagit sina platser klockan 12.05. Republikens president, som anlände med bil från Gullranda slott, ledsagades kl. 12.15 till sin plats av ceremonimästaren, professor Qvist. Härvid spelade Åbo stadsorkester Björneborgarnas marsch. Samtidigt satte festtåget sig i rörelse och skred över torget mot f.d. Akademihusets huvudingång. I spetsen för tåget bars Finlands flagga och Akademiens standar följda av två pedeller, som buro Akademiens silverspiror. Härefter tågade Akademiens kansler, efter honom rektor, iförd den purpurfärgade, vitbrämade manteln och därefter i tvåmansled den övriga akademistaten. Efter akademistaten följde kransbinderskorna, anförda av allmänna kransbinderskan, fröken Eva Pipping och övermarskalken, t.f. professor Taxell. Samtliga kransbinderskor voro iförda fotsida vita dräkter och buro tre röda rosor. Efter kransbinderskorna följde promovendi anförda av sina promotorer.

När den akademiska processionen vid tonerna av orkestermusik tågade upp längs Solennitetssalens mittgång reste sig publiken. Akademistaten intog sina platser och samtliga promovendi bestego parnassen, där platser för dem voro anordnade. Kransbinderskorna hade alla samlats på högra flygeln i solennitetssalen, där platser reserverats för dem. Nere i fon-

Den akademiska processionen på väg från Akademiens huvudbyggnad till Solennitetssalen. I spetsen går Akademiens kansler, professor Granfelt, följd av rektor i den purpurfärgade manteln.

den väntade promotionskören och stadsorkestern, vilka kunde definitivt ställa upp sig först sedan processionen passerat.

De filosofiska fakulteternas promotor, professor Rolf Pipping, intog därefter sin plats i den tredelade katederns mittersta rum, och den första promotionen tog sin början. Professor Pipping riktade sig till de närvarande med följande ord:

»Herr Republikens President,

Herrar medlemmar av Stiftelsens för Åbo Akademi Delegation och Styrelse,

Herr Kansler, Magnifice Herr Rektor, Ärade festförsamling!

Det är i dag andra gången som Åbo Akademis Humanistiska och Matematisk-naturvetenskapliga Fakulteter anställa en solenn promotion av filosofie magistrar och doktorer. Den förra promotionen ägde rum 1927, hundra år efter den sista vid den forna Akademien. Vår nästa promotion var beramad till 1940, trehundra år efter den forna Akademiens grundläggning, men yttre omständigheter lade hinder i vägen. När vår högskola nyligen beslöt att fira den 30-årsfest som begicks i går, var det en

naturlig önskan hos Akademiens fakulteter att hålla promotioner i anslutning till denna, och nu i alla fakulteter.

Röster ha icke saknats, ens bland akademici, som ha förklarat de solenna promotionerna, eller åtminstone magisterpromotionerna, vara meningslösa och otidsenliga. Mig synes, att båda slagen av promotioner fortfarande väl försvara sin plats. Det vore en förlust för det akademiska livet, om dessa vackra och stämningsfulla högtidligheter upphörde att firas. De få anses uttrycka en berättigad yrkesstolthet hos forskningens mästare och ämnessvenner, och genom sin offentlighet påminna de allmänheten om vetenskapens betydelse.

Vetenskapens betydelse är visserligen i flere avseenden uppenbar. Naturforskningens praktiska vinningar äro allmänt kända och erkända, och i bildningsintresserade kretsar värderas också humanistisk forskning som ej medför någon materiell nytta.

Men vetenskapens djupaste betydelse ligger ej i materiell nytta eller ens i vidgad kunskap i och för sig; den ligger i vad man kunde kalla den vetenskapliga andan. Denna andas intellektuella kännetecken är en förening av vetgirighet och vaken kritik, dess moraliska fordran är fri prövningsrätt, dess moraliska vinning är sannfärdighet.

Ute i världen frodas lögn och våld, ytlighet och okritiskt önsketänkande. Vid vetenskapens härdar smidas vapen mot dessa onda och farliga makter. Den uppfostran till sannfärdighet som tillhör den vetenskapliga utbildningen, bör komma också samhället och den allmänna kulturen till godo. Väl vet jag, att denna uppfostran alltid förblir ofullkomlig, och att det icke är lätt eller ens möjligt att i alla förhållanden hävda den frihet och tillämpa den kritiska samvetsgrannhet som ovillkorligen krävas i det vetenskapliga arbetet. Men icke desto mindre är det ett önskemål av högsta vikt, att en högskolas lärare och lärjungar föra med sig ut i livet så mycket som möjligt av den vetenskapliga frihetens och sannfärdighetens anda. Däri består deras särskilda uppgift i den allmänna kulturens och samhällets tjänst.

Filosofie kandidater!

Jag har visat på den höga uppgift som väntar er alla mitt i vardagens gärning, vilken levnadsbana ni än ha valt eller komma att välja. Det är icke minst med tanke på denna uppgift som jag gläder mig över att Åbo Akademi har bibehållit seden att promovera också sina filosofie kandidater. Examensämnenas antal har ju minskats, och vår kandidatexamen kan tyckas ha blivit en rätt liten examen. Men dess vetenskapliga karaktär har upprätthållits och måste upprätthållas, och det är just denna väsentliga likhet med licentiatexamen som jag tycker att magisterpromotionerna må symbolisera.

Den akademiska processionen ledes av pedellerna, bärande Akademiens silverspiror, symbolerna för akademisk självstyrelse. Pedellerna äro iförda blå klädesmantlar, dekorerade med bårder i silver.

Många av eder, kanske de flesta, ämna bli lärare eller äro det redan. För dem av er bör det falla sig naturligt att låta er undervisning präglas av den frihet och självständighet i uppfattningen som tillhör en vetenskapsman och att sålunda låta edra elever känna en fläkt av forskningens friska luft. — Men vilket yrke som än blir ert, lärarens eller något annat, ber jag er behjärta, att på alla som ha fått åtnjuta akademisk utbildning ställes kravet att hylla och vårda sannfärdighetens anda.

Jag uppläser nu den resolution vari Akademiens Kansler har bifallit de båda filosofiska fakulteternas anhållan att få anställa solenn promotion av magistrar och doktorer.

»Kansler för Åbo Akademi

gör veterligt, att jag, på därom av Humanistiska och Matematiska fakulteterna gjord framställning, funnit gott bevilja sagda fakul-

Allmänna kransbinderskan och övermarskalken tåga i spetsen för kransbinderskorna.

teter tillstånd att instundande höst anordna solenn filosofie magister- och filosofie doktorspromotion.

Resolutionen given i Helsingfors den 4 i juni månad år 1948.

Otto Hjalmar Granfelt
Kansler.

Ragnar Dahlberg
Sekreterare.»

Det antal filosofie kandidater som nu skola promoveras är 48, av vilka 36 närvarande och 12 frånvarande.

Innan kandidaterna promoveras bör enligt gammal sed en vetenskaplig fråga framställas på de filosofiska fakulteternas vägnar och besvaras på kandidaternas. Jag uppmanar professorn filosofie doktorn Werner Wolf att framställa frågan och filosofie kandidaten Carl-Eric Sundman, som har första hedersrummet bland kandidaterna, att framföra ett svar.»

Professor Werner Wolf trädde nu upp på parnassen och framställde magisterfrågan, som enligt hävdvunnen akademisk sed skall besvaras av den kandidat, som intar första he-

dersrummet. Frågan lydde: »I vilket förhållande står den tyska riddardiktningen till den franska?» Innehavaren av första hedersrummet filosofie kandidaten Carl-Eric Sundman besvarade frågan.

Därefter talade promotor Pipping. Han yttrade:

»Jag går nu att fullgöra mitt värv som filosofie kandidaternas promotor. — Jag skall till eder överräcka de övliga insignierna för magistergraden: lagerkransen, ringen och diplomet. Lagern var i antiken helgad åt sångens gud, och kransen av lager en belöning för bragder på andliga idrotters vädjobana. Ringen är trohetens symbol, som skall mana er att hela ert liv sveklöst tjäna sanningen. Diplomet är fullmakten på den nya värdighet som de filosofiska fakulteterna tilldela eder.»

Sedan promotor bekransat sig själv fortsatte han:

»Ego Rolf Pipping, ipse Philosophiae Magister, sollenni ritu creatus et promotus, legitime constitutus Promotor, ex legibus Academiae Aboensis, atque ex decreto amborum amplissimorum in nostra universitate philosophorum ordinum, philosophiae magistros renuntio, creo et promoveo, atque omnibus huius dignitatis insignibus, iuribus, privilegiis munio philosophiae candidatos quadraginta octo, praesentes et absentes, quorum nomina in litterarum ordine enumerabo, nomen primum locum tenentis tamen primum, secundum tenentis ultimum:

Carl-Eric Sundman (primus), Gerda Synnöve Marianne Ahlbäck, Ragna Ulrica Ahlbäck, Johan Sven Andersson, Tor Viktor Appelqvist, Sven August Blomgren, Åke Johan Carlson (absens), Henrik Wilhelm Cederlöf, Holger Karl Gustav Ekholm, Birgit Eriksson (absens), Johan Erik Eriksson, Helge Lars Theodor Grönstrand, Ruth Ingunn Grönstrand, Henry Edvin Halén, Sten Johan Einarsson Holmberg, Fjalar Waldemar Holmén, Karin Hilma Elisabeth Isaksson, Göran Johannes Karlsson, Iris Alice Kurtén (absens), Alice Walborg Lindblom, Artur Wilhelm Lindström, Rafael Louemaa (absens), Lilian Ingrid Lönnqvist, Runar Onni Frithiof Lönnqvist, Michael Manner, Ola Mattsson (absens), Sven Olof Axel Mustelin, Anna Alina Nessler (absens), Hagar Ingeborg Nikander, Verna Edit Gunvor Nikander, Gunvor Torsdotter Nordström (absens), Werner Edward Nordström, Ulla Norrman, Björn Otto Petter Pettersson, Ragnar Fridolf Rancken, Irja Margaretha Sahlberg (absens), Thordis Margareta Sandbacka, Åke Sigvald Sandholm, Jarl Håkan Sandström, Lilly Elvira Sevón (absens), Vivi Cecilia Sjöberg (absens), Carl Lars Sjöblom, Gunvor Sigrid Maria Söderling, Sven Gustaf Törnqvist (absens), Tor Halvdan Wessman (absens), Lars Börje Valdemar Wilkman, Gunnar Fredrik Åberg et Gustaf-Adolf Holmberg (ultimus).

Procedite igitur, Magistri nunc promoti, suam quisque vicem, et accipite insignia, quae vobis dabo: coronam, annulum, diploma.»

Härefter reste sig kandidaterna och stego i tur och ordning fram till katedern, där de bekransades av promotor och mottogo ringen och diplomet. Under denna del av ceremonien utförde stadsorkestern och promotionskören Rabbe Enckells kantat, tonsatt av magister John Rosas. Som solister medverkade Greta Liesegang-Löfgren, Henning Eklund och John Svensson, den sistnämnde med recitation. Sedan musiken tystnat riktade sig promotor till de promoverade magistrarna med följande ord:

»Höglärde Filosofie Magistrar!

Jag lyckönskar er till den grad som ni nu ha vunnit. Jag hoppas, att ej alltför få av er skola kunna gå vidare på den lärda banan. Jag hoppas också, att ni alla i er framtida gärning skola verka i den anda som den vetenskapliga utbildningen är avsedd att bibringa, och slutligen, att huru edra yttre öden än må gestalta sig, envar av er alltid skall finna källor till rik inre tillfredsställelse i kunskapens och tankens värld. — Med dessa ord bjuder jag er farväl.»

Sedan promotor avtagit sin lagerkrans hälsade han licentiaterna och hedersdoktorerna:

»Filosofie licentiater!

Edra studier och forskningar ha fört er fram till den högsta lärdomsgrad som står att vinna vid ett universitet. Det viktigaste lärdomsprovet för denna grad är den tryckta avhandling som ventileras och offentligen försvaras av författaren. Publiciteten är avsedd som en borgen för allsidig och opartisk prövning av prestationernas värde.

Vad man kan fordra eller önska av en vetenskaplig författare är ett visst mått av lärdom, som tillför facket nytt material, därnäst nödig säkerhet i metoden, och slutligen i bästa fall den självständighet i uppfattningen som leder till fruktbara slutsatser och öppnar nya utsikter. Det är naturligtvis de självständiga iakttagarna och de skarpsinniga tänkarna som mer än andra gagna forskningen. Men lyckligtvis kan i vetenska-

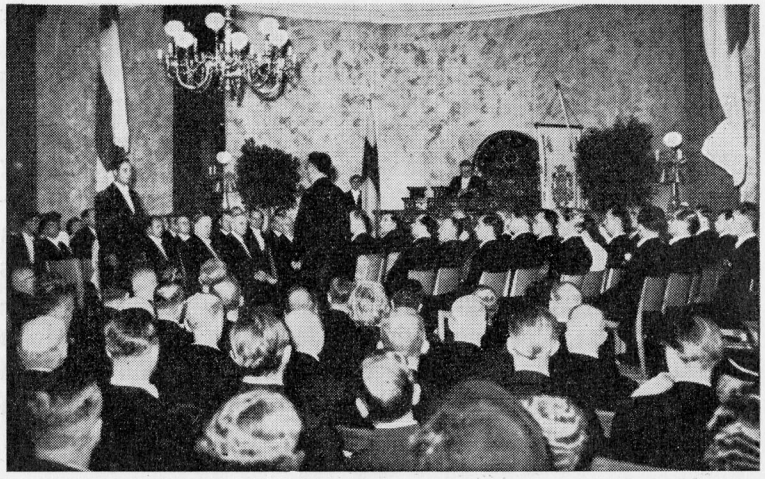

Innan bekransningen började besvarade enligt gammal sed innehavaren av första hedersrummet bland kandidaterna den s. k. magisterfrågan. Frågan framställdes av professor Wolf och besvarades av filosofie kandidaten Sundman. I katedern promotor Rolf Pipping.

pen nyttigt arbete utföras också av flitiga och samvetsgranna personer utan någon eminent begåvning. Och ej ens det största snille kan uppföra sin lärobyggnad helt och hållet från grunden. Alla våra framsteg i vetenskapen ha till förutsättning våra föregångares insatser. Ni ha fortsatt äldre släktleds verk, och medvetandet därom bör fylla er med en känsla som rymmer både ödmjukhet och stolthet.

Antalet av de filosofie licentiater som skola promoveras i dag är 8. Dessutom ha de filosofiska fakulteterna beslutat till hedersdoktorer kreera bergsrådet Amos Anderson, rektor vid Göteborgs Högskola professorn Axel Boëthius, professorn vid Stockholms Högskola Henrik Cornell, bergsrådet Berndt Grönblom, författaren Jacob Tegengren och skolrådet Kristian Åkerblom.

Ärade Herrar! De båda Fakulteterna ha på detta sätt velat hylla Edra skilda insatser till vetenskapens och vitterhetens och till vår högskolas fromma. I det jag vördsamt hälsar Eder, uttrycker jag min fägnad över att Ni ha velat mottaga denna värdighet och att Ni ha underkastat Er mödan att infinna Er här i dag.

Innan jag skrider till promotionen, bör på de filosofiska fakulteternas vägnar en vetenskaplig fråga framställas och på licentiaternas vägnar besvaras. Jag uppmanar professorn filosofie doktorn Gabriel Nikander

att framställa frågan och filosofie licentiaten Svante Dahlström, som bland licentiaterna innehar första hedersrummet, att avgiva svaret.»

Professor Gabriel Nikander besteg parnassen och framställde doktorsfrågan, som lydde:

»Det äldsta historiskt kända Åbo framträder för oss som en naturligt uppvuxen handelsplats med de urgamla färdvägarna som huvudgator och det långsmala torget vid åbron som centrum. Tomterna vid ån sträckte sig ända ned till stranden, där handelsborgaren hade sin egen hamnplats och sin sjöbod. Vid växande folkmängd blev trängseln i staden allt mera besvärande. Hur sökte myndigheterna under stormaktstiden minska den medeltida stadsplanens brister, och hur löste empirarkitekten Engel från sina utgångspunkter stadsplaneproblemet för Åbo?»

Sedan primus licentiaten Svante Dahlström besvarat frågan fortsatte promotor:

»Jag går nu att fullgöra mitt värv som doktorernas promotor. — De hävdvunna insignier som till er skola överräckas äro doktorshatten, värjan och diplomet. Hatten är en symbol för självständigheten, värjan för de blanka vapen som skola föras i kampen för sanningen; diplomet bekräftar den höga grad som nu tilldelas eder.»

Promotor påtog därefter sin hatt och fortsatte:

»Ego Rolf Pipping, ipse Philosophiae Doctor sollenni ritu creatus et promotus, legitime constitutus promotor, philosophiae doctores honoris causa renuntio viros illustrissimos de artibus et de Academia nostra optime meritos Amos Valentin Anderson, Carl Axel Boëthius, Johan Henrik Cornell, Berndt Gustaf Grönblom, Jacob August Tegengren et Kristian Wilhelm Åkerblom.

Philosophiae doctores ex eadem dignitate creo, atque omnibus huius honoris insignibus iuribus privilegiis munio licentiatos praeclarissimos Svante Dahlström (qui primum tenet locum), Torvald Olav Otto Ahlbäck, Berndt Ludvig Federley, Carl-Rudolf Gardberg, Ester Maria Hjelt, Edit Ingeborg Perjus, Kay August Elias Stenberg et Nils Joachim Otto Cleve (qui secundum tenet locum).

Procedite igitur, Doctores nunc promoti, et accipite insignia, quae iam vobis dabo: pileum, gladium, diploma.»

Humanistiska och Matematisk-naturvetenskapliga fakulteternas promotor professor Rolf Pipping lagerkröner en kvinnlig filosofie kandidat.

Därefter framträdde hedersdoktorerna och licentiaterna till promotor och mottogo insignierna, hatten, värjan och diplomet, varefter promotor till dem riktade följande avskedsord:

»Höglärde Filosofie Doktorer!

Jag lyckönskar eder till den grad som ni nu ha vunnit. Jag hoppas, att Herrar Hedersdoktorer skola känna någon glädje över denna värdighet, åtminstone i så måtto, att dess tilldelande bör förvissa dem om den tacksamhet som Åbo Akademis Filosofiska Fakulteter hysa för deras insatser i den andliga odlingens tjänst.

Vad jag främst vill tillönska övriga nu promoverade filosofie doktorer, det är möjlighet att också framdeles arbeta i vetenskapens tjänst, såsom forskare och kanske också såsom akademiska lärare. Våra inhemska högskolor och andra vetenskapliga inrättningar behöva ett ständigt tillskott av yngre krafter. Men det är sist och ytterst vetenskapen själv som kräver fortsättning och förnyelse. Forskningen står aldrig stilla, den sanne forskaren vilar aldrig på sina lagrar. Han går ständigt vidare, och det är de ständigt vidgade perspektiven, de ständigt nya horisonterna som giva hans arbete dess största eggelse och tjusning.

Härmed bjuder jag eder, höglärde filosofie doktorer, mitt farväl.

Till sist uppmanar jag filosofie doktorn Nils Cleve, som innehar andra hedersrummet bland doktorerna, att hälsa gästerna vid denna promotion, och därefter filosofie magistern Gustaf-Adolf Holmberg, som innehar andra hedersrummet bland magistrarna, att hylla de inbjudna damerna.»

Filosofie doktor Nils Cleve, innehavaren av andra hedersrummet bland licentiaterna, hälsade enligt akademisk sed därefter gästerna vid promotionen. Han betygade republikens president, undervisningsministern, landshövdingen, det svenska stiftets biskop, stadsfullmäktiges ordförande och stadsdirektören de promoverades vördnad och tacksamhet, och hälsade vidare kansler och rektor för Helsingfors universitet, rektor för Turun Yliopisto samt representanterna för de övriga universiteten och högskolorna såväl i hemlandet som i det övriga Norden. Det nordiska samarbetet har alltid framstått som någonting naturligt och självklart, sade doktor Cleve, och den uppfattningen stärkes ytterligare genom närvaron av de talrika företrädarna för de nordiska högskolorna. Förhoppningarna på en fast nordisk akademisk samhörighet har stärkts. — Hyllningen till damerna framfördes därefter av ultimus kandidaten Gustaf-Adolf Holmberg.

Platsen i katedern intogs nu av promotor vid Statsvetenskapliga fakulteten, professor Sven Lindman. Han yttrade:

»Herr Republikens President,
Mina damer och herrar!

Det talas i magisterbrevet om de privilegier som tillkommer den nypromoverade. '. . . omnibusque huius dignitatis iuribus et privilegiis munitur.' Uttrycket går tillbaka till en tid, då magistervärdigheten medförde vissa konkreta, rättsliga privilegier. I den mån vi numera vill lägga in någon mening i dessa ord måste vi ty oss till en symbolisk omtolkning. Det privilegium som tillkommer magistervärdighetens innehavare är privilegiet att tillhöra de lärdes republik, och detta privilegium innefattar i verkligheten långt mera av skyldigheter än av rättigheter. Vilka är då dessa skyldigheter? Det finns ett berömt yttrande av Max Weber, som i några få ord åskådliggör vad här är fråga om. 'Är man en dugande lärare — säger Weber — så är det ens första uppgift att lära sina lärjungar att erkänna obekväma fakta.' Det är detta krav på intellektuell redlighet, denna förpliktelse att för sig själv och andra erkänna obekväma fakta,

Politices kandidaterna mottogo av sin promotor professor Lindman lagerkransen. På bilden synas politices kandidaterna i den akademiska processionen med promotor i spetsen lämna Domkyrkan.

som gör att medborgarskapet i de lärdes republik är förbundet med ett så tungt ansvar.

Med särskild styrka gör sig detta krav gällande inom samhällsvetenskaperna. Det moderna samhällslivets alltmer komplicerade karaktär har medfört en stark expansion av de vetenskaper, som till föremål för sitt studium har stat och samhälle. Men denna expansion har en skuggsida. Utvecklingen går — förefaller det — alltmera därhän, att de skilda politiska meningsriktningarna tror sig kunna operera med 'sina' experter, medan de fackmän, vilkas uttalanden går i oförmånlig riktning, utan vidare betraktas som knektar i motståndarsidans politiska armé. Ju starkare denna utvecklingstendens gör sig gällande, desto svårare blir uppgiften för samhällsvetenskapens företrädare. Icke dess mindre är det hans skyldighet att här ställa sig emot strömmen, det är hans skyldighet att ställa sitt medlemskap av de lärdes samfund framom parti- eller klasstillhörighet, också framom nationella synpunkter. Det talas i våra dagar mycket om behovet av en 'progressiv' samhällsvetenskap. Men det bör sägas rent ut, att endast den vetenskap förtjänar epitetet progressiv, som vägrar att taga några som helst direktiv av denna världens mäktige. Det är möjligt, att samhällsvetenskapsmannen inte helt lyckas i sin strävan till objektivitet. Samhällsforskningen visar hur starkt den sociala miljön griper om den enskilde. Så långt bör vi ge rätt åt den Marx'ska skolans skepticism i dessa ting. Men det väsentliga ligger inte här. Det

väsentliga är själva sinnesarten, intentionerna. Vad det kommer an på är det ärliga bemödandet att efter bästa samvete och bästa förstånd hävda sanningskravet.

Den som redbart vinnlägger sig därom, han har rätt att känna sig som ett led i den gemenskap, vars traditioner sammanfaller med Europas stora bildningstradition — en gemenskap som knyter samman magistrarna från Åbo Akademi med de män, som en gång under lärda samtal vandrade omkring i en trädgård utanför Atén, uppkallad efter en heros, en gudomlighet, med namnet Akademos. Ja, den går än längre tillbaka, denna gemenskap, den försvinner i den äldsta historiens töcken. Det finns ett fragment bevarat av en skrift av Xenofanes från Kolofon, en av de gammaljoniska filosoferna, från tiden omkring 500 före Kristus. Det heter där: 'Icke genast från början visade gudarna människorna allt, utan de finna det, när de under tidernas lopp söka och söka.'

Det är privilegiet att söka och söka, som tillkommer medborgaren i de lärdes republik.»

Under det promotionskantatens senare del framfördes bekransade promotor Lindman de nyblivna politices magistrarna och överräckte till dem deras diplom. Till politices magistrar promoverades:

Tor Arne Bergroth, Nils Helge Erik Björklund, Jarl Henrik Brommels, Paul Bertel Cronhjort, Johan Eric Dahlström, Mathias Rudolf Eriksson, Paul Gauffin, Bror Karl Kristofer Gräsbeck, Gustav Holger Grönlund, Margit Louise Hammarström, Gustaf Aron Häggblom, Eugène Ingman, Erik Alfons Karling, Gösta Leonard Lassfolk, Gunnar Johannes Lindroos, Kurt Bertelsson Schauman, Paul Henrik Schybergson, Yngve Torbjörn Sundman, Jörgen Thorén, Anders Sigfrid Törnqvist, Helge Enzio Runar Wiklén och Axel Edvard Öhman (absens).

Härefter övergick promotor till att promovera den av fakulteten utsedde hedersdoktorn.

»I Statsvetenskapliga fakultetens promotionsstadga säges att fakulteten kan förläna politices hedersdoktors värdighet åt sådana inhemska eller utländska män, som på grund av sin vetenskapliga verksamhet eller andra förtjänster anses värdiga denna hedersbevisning. Så snart fakulteten hade beslutat att vid promotionen i dag begagna sig av denna rättighet, stod det klart för dess medlemmar, att det fanns en person som under alla förhållanden, framom alla andra, förtjänte fakultetens högsta

utmärkelse. Professor Arthur Montgomerys lärargärning inom fakulteten, utsträckt över nära två decennier och uppburen av en osedvanligt djup och mångsidig lärdom, har satt outplånliga spår i Akademiens lärdomshistoria. Det är mig som promotor en glädje att i dag få förläna honom insigniet på politices doktorsvärdighet — en glädje som endast grumlas av att han icke själv kunnat infinna sig här.

Ego, Sven Lindman, legitime constitutus promotor, politices doctorem honoris causa renuntio ob profundam rerum politicarum eruditionem egregiaque in hoc ordine merita virum illustrissimum Gustaf Arthur Montgomery, absentem.»

Sedan doktorshatten på hedersdoktorns vägnar mottagits av ceremonimästaren professor Qvist, vände sig promotor till den församlade menigheten med följande ord:

»Ärade församling!

Den första politices magister- och politices doktorspromotionen i Finland har nu ägt rum. Den har försiggått under former, som nära anknyter till promotionen i de filosofiska fakulteterna. Detta är helt på sin plats. Det markerar en frändskap, som icke får förbises. Någon skarp gräns mellan de filosofiska disciplinerna och samhällsvetenskapen existerar icke. Människan är en samhällsvarelse — och samhället i sin tur förliknades redan i antiken vid en personlighet, 'homo ex pluribus unus'. Samhällsvetenskapsmannen — likaväl som politikern — gör klokt i att inte glömma den mänskliga faktorn.»

Kemisk-tekniska fakultetens promotor, professor Jarl Salin trädde därefter upp i katedern och yttrade:

»Herr Republikens President!
Högt ärade församling!

Då utformningen av den tilltänkta nya högskolan i Åbo på sin tid dryftades, grupperade sig de många olika önskemål, som framfördes, i stort sett kring två extrema poler, den ena närmast omfattande en humanistisk akademi, som ensam för sig kanske skulle ha utvecklats till en exklusiv lärdomssocietet, utan någon brett lagd undervisning, den andra omfattande någon del av en teknisk högskola, med främsta uppgift att vetenskapligt utbilda ingenjörer för landets industri.

Tack vare offervilliga donatorer och genom ett ändamålsenligt utnyttjande av de begränsade möjligheterna kunde något av även denna senare intressekrets' önskningar realiseras, nästan redan från början av Akademiens verksamhet.

Två år efter de humanistiska, matematisk-naturvetenskapliga och statsvetenskapliga fakulteterna kunde som den fjärde i ordningen Akademiens kemisk-tekniska fakultet börja sin verksamhet. Två år senare visade statsmakten den nya fakulteten ett mycket värdefullt förtroende då Republikens President genom en den 10 november 1922 utfärdad förordning berättigade fakulteten att anställa ingenjörsexamen och utdela teknisk doktorsgrad medförande samma rättigheter och förmåner, som motsvarande examen och lärda grad vid Tekniska högskolans i Finland avdelning för kemi. Senare ändrades benämningarna för denna högsta ingenjörsexamen och lärda grad på det tekniska läroområdet i Finland i de båda högskolorna till diplomingenjörsexamen och teknologie doktorsgrad.

Utsträckandet av undervisningen och forskningen inom Åbo Akademi till även området för tekniska vetenskaper har varit ägnat att på ett för Akademien mycket värdefullt och lyckligt sätt vidga kretsen av dem, som intressera sig för Akademien och dess verksamhet. I denna lysande församling, vilken jag nu har äran att som talesman för Kemisk-tekniska fakulteten vid Åbo Akademi hälsa välkommen till fakultetens första doktorspromotion, har sålunda Akademien och fakulteten glädjen att se många prominenta representanter för de vida kretsar, vilkas intresse för Akademien kanske särskilt riktar sig mot den kemisk-tekniska fakulteten.

Ett lands industriella och ekonomiska framåtskridande beror säkerligen i en ej ringa grad av dess ingenjörskårs förmåga att följa med och överblicka teknikens utveckling och göra sin egen insats däri. Den kan därigenom verka för skapandet och upprätthållandet av betingelser för det högre kulturliv, som svårligen kan blomstra under primitiva och ekonomiskt tryckande förhållanden. Arbetet på teknikens förkovran blir sålunda, och detta kanske särskilt i vår situation, ett arbete till förmån för kulturens och vetenskapens framåtskridande på även sådana områden, som stå långt från det tekniska.

Enskilda ingenjörers tekniskt skapande och ledande insatser i detta arbete bli ofta av en vittbärande betydelse. Vi veta eller kunna åtminstone ana huru mycket ogynnsammare utvecklingen ofta skulle ha gestaltat sig utan sådana mäns djärva, men på stort kunnande och säkert omdöme baserade insatser. Vi önska hylla dem, som på detta sätt föra utvecklingen framåt, särskilt då deras verk forma sig till helgjutna livsgärningar.

Begagnande sig av den rätt att förläna teknologie hedersdoktorsvärdighet, som Kemisk-tekniska fakulteten genom sin av Kansler för Åbo Akademi den 3 juni detta år stadfästa promotionsstadga tilldelats, och av Kanslers den 4 juni detta år beviljade tillstånd att anordna solenn promotion, skall fakulteten nu till sina första hedersdoktorer promovera

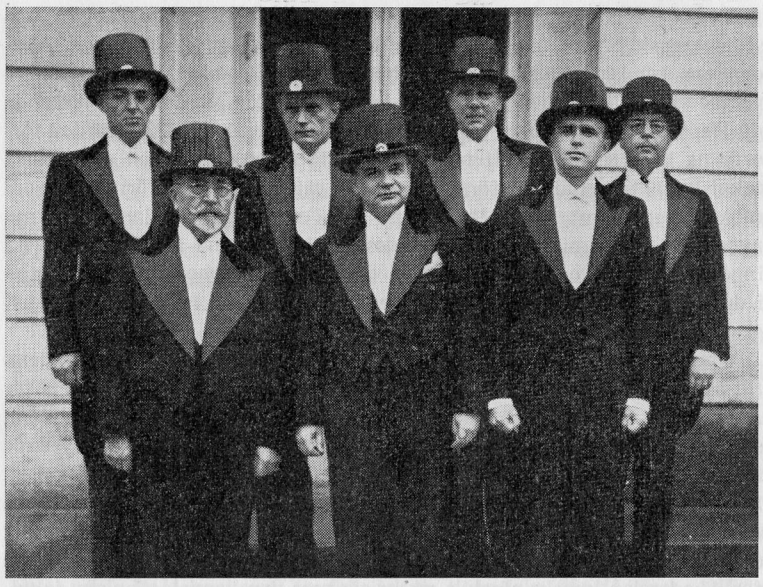

Kemisk-tekniska fakultetens promotor professor Salin (i mitten) jämte teknologie doktorerna (utom hedersdoktorn, bergsrådet Sarlin). Till vänster i första ledet hedersdoktorn, bergsrådet Lindroos.

tvenne sådana, genom föredömlig ledande och skapande gärning inom Finlands industri högt förtjänta män.

Jag hälsar Eder och inbjuder Eder att av mig mottaga doktorsvärdigheten.

Jag, Jarl Salin, professor i Maskinbyggnad vid Åbo Akademi och av den Kemisk-tekniska fakulteten vid denna Akademi utsedd promotor, själv promoverad teknologie doktor, utnämner, enligt det uppdrag, som blivit mig av fakulteten givet, offentligen till teknologie hedersdoktorer: bergsrådet, ingenjören Johan Teodor Lindroos och bergsrådet, ingenjören Johan Emil Sarlin.

Till bekräftelse härpå skall jag till Eder högtidligen överlämna den doktorshatt, som utgör det yttre tecknet på Eder värdighet, och det öppna brev, som för alla görer veterligt, att Ni blivit för teknologie hedersdoktorer förklarade.

Träden nu fram och mottagen tecknen på Eder värdighet!»

Härefter överlämnade promotor Salin doktorshatten och brevet till de tvenne hedersdoktorerna samt fortsatte:

»Mottagen, högaktade Hedersdoktorer, fakultetens och min uppriktiga lyckönskan till den nya grad, som Ni förvärvat. Den förenar Eder med den högskola och fakultet, vars strävanden Ni alltid omfattat med ett sådant levande och varmt intresse.

Våra välgångsönskningar följa Eder!

Tekniska vetenskaper och deras tjänare ha slutit upp vid sina mycket äldre systrars och bröders sida, såväl i vardagens arbete i Akademien, som här på den festligt smyckade parnassen, kanske till någon sträng traditionsbevakares hemliga förfäran. De ha trätt fram till denna plats i kraft av sitt arbetes efter hand alltmera omisskännligt vetenskapliga karaktär.

Den omständigheten, att teknisk forskning medvetet tjänar praktiska syften, minskar icke denna forsknings vetenskaplighet. De tekniska vetenskaperna äro icke på något väsentligt sätt mindre fria än de s. k. fria vetenskaperna.

I den meningen är och måste friheten vara absolut, att forskningen aldrig medvetet får låta binda sig av förutfattade meningar och föreskrifter om de resultat, som den bör komma till, på så sätt att sanningen därigenom skulle undertryckas.

Men friheten i den mycket mindre viktiga betydelsen av frihet för individen att själv välja arbetsuppgifter kan naturligtvis ofta nog bli något mindre i de tekniska än i de fria vetenskaperna. Å andra sidan kan i de förra friheten att välja vägar och metoder ibland bli något större genom de ofta större ekonomiska resurserna.

Utövarna av fria vetenskaper vandra helst på jungfrulig mark, drivna av förhoppningar att finna något oväntat, som kan kasta ett nytt ljus över någon del av deras vetenskap. I någon motsats till dessa, hemligen revolutionärt inställda sanningssökare, ha vi de mera evolutionärt inställda tekniska forskarna. De bearbeta ofta områden, som te sig föga lockande för den fria forskningen, men som kunna erbjuda stort intresse ur teknisk synpunkt. Nyttosynpunkterna kunna sålunda vetenskapligt befrukta även sådan mark, som för de fria vetenskaperna framstår som steril.

Den tekniska forskningen behöver, även den, ihärdiga, kunniga och hängivna arbetare. Unga och friska krafter skola föra den vidare.

Den Kemisk-tekniska fakulteten har i dag glädjen att till teknologie doktor kunna promovera en av sina tidigare studerande, som efter här avlagd diplomingenjörsexamen genom en nyligen utgiven och offentligen granskad disputationsavhandling och avlagda kunskapsprov fullgjort fordringarna för doktorsgraden.

Jag hälsar Eder och inbjuder Eder att av mig mottaga doktorsvärdigheten.

I kraft av redan nämnda ämbete och grad utnämner jag, enligt det

uppdrag, som blivit mig givet av den Kemisk-tekniska fakulteten vid Åbo Akademi, till teknologie doktor diplomingenjören Waldemar Jensen.

Till bekräftelse härpå skall jag till Eder högtidligen överlämna den doktorshatt, som utgör det yttre tecknet på Eder värdighet och är en symbol för tankens och forskningens självständighet, och det öppna brev, som för alla görer veterligt att Ni blivit för teknologie doktor förklarad.

Enligt fakultetens promotionsstadga därtill berättigad, skall jag vidare högtidligen överlämna de av fakulteten nyligen fastställda insignierna jämväl till fyra teknologie doktorer, som tidigare vid fakulteten utan solenn promotion vunnit doktorsvärdigheten och icke tidigare mottagit sådana insignier. Träden nu fram och mottagen tecknen på Eder värdighet!»

Teknologie doktorerna trädde fram och mottogo sina insignier. Doktorerna voro:

Waldemar Jensen samt Helge Allan Ossian Aspelund, Georg Aarre Ferdinand Larinkari, Anders Johan Ringbom och Lennart Bertelsson Schauman.

Promotor framförde härefter till dem följande lyckönskan:

»Jag bringar Eder fakultetens och min uppriktiga lyckönskan till den grad, som Ni genom Edert arbete förvärvat. Våra välgångsönskningar följa Eder! Bevaren i trofast minne denna Eder högskola och Eder fakultet! Eder framgång är även vår!»

I egenskap av Teologiska fakultetens promotor intog professor Rafael Gyllenberg platsen i katedern och höll följande promotionstal:

»Genom Kanslers resolution av den 4 juni detta år har Teologiska fakulteten vid Åbo Akademi erhållit tillstånd att i anslutning till inskriptionen anordna solenn doktorspromotion.

Under de första åren av sin verksamhet var fakultetens angelägnaste uppgift att söka bidraga till att den då ödesdigra bristen på präster i landets svenska församlingar bleve avhjälpt. I det avseendet infriade fakulteten till fullo de förväntningar som bygdernas folk och kyrkans ledning fäste vid dess tillkomst.

En teologisk fakultet som utgör ett led av en akademisk institution har emellertid också andra uppgifter. Den bör vara en härd för forskning, och den skall utbilda idkare av vetenskap. Om halten och omfattningen av det lärda arbete som utförts vittna vältaligt de framgångar som ett redan betydande antal till fakulteten för längre eller kortare tid knutna lärare vunnit. Däremot har löftesrika tecken på en återväxt av yngre forskare först under de senaste åren börjat visa sig. En följd härav är att fakulteten i dag icke kan utge teologie doktorsgrad till någon som genom avlagda prov förvärvat rätt till denna utmärkelse. Den ende som hittills vid fakulteten disputerat för vinnande av doktorsgrad erhöll denna utan solenn promotion senaste höst. Under dessa omständigheter bereder det fakulteten den största tillfredsställelse att denna dag kunna förläna teologie doktorsgrad vid Åbo Akademi honoris causa till en högt förtjänt exegetisk forskare och kyrklig ledare.

Icke sällan har teologiens nära förbindelser med kyrkan betraktats som en belastning av dess anseende som ren vetenskap. Det skall icke, och kan icke, förtigas, att teologien vuxit fram som en kyrklig funktion. Den kristna tron har sin upprinnelse i historien, och det är därför ett ständigt behov för kyrkan att ställa det i nuet pulserande livet i relation till det förflutna, till avsikten hos dess grundläggare och till den gestaltning den fått under sina klassiska epoker. Därmed är en historisk uppgift given, och den löses bäst, även ur kyrkans synpunkt, om det sker med rent vetenskapliga metoder. En prövning av teologien i jämförelse med andra vetenskaper visar också, att den genom sin anknytning till det praktiska livet inte i högre grad än dessa behöver lida intrång på sin vetenskaplighet. Varje vetenskap har uppstått ur ett nödvändigt praktiskt behov. Men ur denna livsnärhet växer sedan, inom alla vetenskaper, de rent teoretiska, ofta till synes meningslösa och livsfrämmande problemställningarna fram, och forskaren beträder de höjder där kunskapen anammas blott för dess egen skull och sanningen gäller oberoende av sina konsekvenser. Men inom alla vetenskaper — teologien utgör intet undantag — rör sig forskaren blott under försvinnande få och korta ögonblick på dessa höjder, där han uppfylls av den glädje som inte längre är ett tecken på livets triumf över hämmande motstånd, — så definierar Bergson glädjen —, utan det vetenskapliga skådandets, *theorias*, triumf över det motstånd bundenheten vid livet självt bereder den forskande anden. I denna gränsupplevelse uppstår aningen om det som icke längre kan adekvat uttryckas ens med tillhjälp av de bästa metoder, vissheten om en verklighet utanför den mänskliga andens möjligheter, och under intryck av denna erfarenhet ha under alla tider namnkunniga företrädare för de mest skiftande forskningsområden gripit till uttryck och bilder från det livsområde, religionen, som utgör den teologiska vetenskapens särskilda objekt.

Med dessa tankar om teologiens plats bland vetenskaperna går jag att utföra det av Teologiska fakulteten mig givna uppdraget att till teologie hedersdoktor vid Åbo Akademi promovera förutvarande profes-

sorn i exegetik vid Lunds universitet, Ärkebiskopen av Uppsala Doktor Erling Eidem. Det sker för att utmärka en vetenskaplig forskning, som präglats av klarhet och exaktthet, en vältalighet, som lyst genom sin personliga formgivning och värmt genom sin själfulla innerlighet, och en kyrklig ledargärning, som länt icke blott Sveriges kyrka, utan även oss till gagn och välsignelse. Vårt lands öden har Ärkebiskop Eidem följt med aldrig sviktande trofasthet både då det gällt att glädja sig med oss över framgångar och då det gällt att deltaga i våra prövningar.

Jag, Rafael Gyllenberg, själv under solenna former promoverad teologie doktor, utnämner och promoverar på grund av beviljat tillstånd och av Fakulteten givet uppdrag till Teologie Doktor honoris causa vid Åbo Akademi, ob summa in theologiam et ecclesiam merita amicitiamque patriae nostrae, Ärkebiskopen av Uppsala Erling Eidem och tilldelar honom de insignier, doktorshatten och diplomet, med vilka Fakulteten stadfäster denna värdighet.»

Sedan ceremonimästaren, professor Qvist på ärkebiskop Eidems vägnar mottagit doktorshatten och diplomet voro de sällsynt stämningsfulla och anslående promotionerna till ända.

Under den mäktiga klangen från Domkyrkans klockor strömmade därefter festdeltagarna och publiken till Domkyrkan för att övervara det sista avsnittet av promotionshögtidligheterna, den kyrkliga akten. Täta nyfikna och vördsamma led kantade domkyrkotorget i väntan på att den akademiska processionen skulle passera. Precis kl. 15 startade processionen från Solennitetssalen och man tågade ut i en ordning som var motsatt den vid intåget. Efter pedellerna med spirorna följde nu teologiska fakultetens promotor professor Gyllenberg, därefter professor Salin med sina promoti, professor Lindman med sina och till sist professor Rolf Pipping med de nypromoverade filosofie doktorerna och magistrarna. En avdelning för sig bildade nu åter kransbinderskorna, som anfördes av allmänna kransbinderskan och övermarskalken professor Taxell. Sist i processionen tågade denna gång akademistaten.

Medan dir. cantus Sune Carlsson på orgeln spelade Intrada av Sibelius skred processionen uppför mittgången och envar sökte sin plats i de reserverade bänkarna. Strax härefter an-

Domkyrkan var fylld till sista plats vid den högtidliga akt som efterföljde promotionerna. Biskop von Bonsdorff predikade.

lände Republikens President åtföljd av sin adjutant och ledsagad av ceremonimästaren professor Qvist. I gången möttes Presidenten av kansler och rektor. Efter psalmen 321: »Tränger i dolda djupen ned tanken som söker och spanar», höll biskopen i Borgå stift, teologie doktor Max von Bonsdorff predikan. Han utgick därvid från 23 kap. v. 8—11 i evangeliet enligt Matteus och framhöll betydelsen av det ödmjuka sinnelaget i vår strävan mot mästerskap. Mäktig ljöd därefter psalmen för fosterlandet »Välsigna Herre och bevara», varefter studentkören Brahe Djäknar under ledning av magister John Rosas sjöng Pilgrimskören ur operan Tannhäuser av Wagner. Som postludium spelade dir. cantus Sune Carlsson Marche triumphale av S. Karg-Elert. Sedan den kyrkliga akten

sålunda avslutats och Presidenten avlägsnat sig, tågade den akademiska processionen tillbaka till Akademiens huvudbyggnad, där den upplöste sig.

Senare på kvällen följde promotionsmiddag på hotell Hamburger Börs, där de promoverade traditionsenligt voro värdar. De lagerkrönta huvudena och doktorshattarna gåvo sin särprägel åt denna middag, som gestaltade sig till en lysande akademisk fest.

Primus doktorn Svante Dahlström hälsade gästerna välkomna till bords. Till Akademien talade primus magister Carl-Eric Sundman, som betonade tillgivenheten för densamma och framhöll den goda andan vid högskolan. Vidare talade fil. dr Carl-Rudolf Gardberg till hedersdoktorerna, fil. mag. Björn Pettersson till promotorerna och pol. mag. Paul Gauffin till officianterna vid promotionen.

Rektor, professor Rosenqvist tackade promoti för deras hyllning till Akademien. Han vände sig härvid särskilt till den yngre generationen och yttrade bl. a.: »Det är min varmaste förhoppning, att det som dessa dagar har sagts och skett, har varit ägnat att hos Er tända något av den varma känsla, den hängivenhet för Åbo Akademi och dess ideal, som besjälade den första generationens män. Och låt mig säga det i dag till Er: när vi, som nu stå mitt inne i dagens mest krävande värv, träda tillbaka, och ansvaret lägges på Edra skuldror, då må Ni veta, att arvet är ett dyrbart, heligt arv. Det var kärleken till fosterland, till modersmål och till svenskt bildningsliv i detta land, som besjälade skaparna. Jag vore glad om denna högtid till Er har förmedlat något av denna anda. Fören verket vidare med den kärlek och hängivenhet, som är den bästa garantien för en lycklig framtid för Åbo Akademi, älskad, vördad, ett verk, som redan besegrat många svårigheter. Fören det vidare — med glädje och hänförelse i ljusa dagar, med kraft och seghet, om svåra tider även för Er skulle stunda.»

Professor Henrik Cornell frambar ett tack på hedersdoktorernas vägnar och riktade detta främst till Åbo Akademi. Vi-

Några nypromoverade hedersdoktorer på väg till domkyrkan. I första ledet synas bergsrådet Anderson och professor Boëthius, i andra ledet professor Cornell och bergsrådet Grönblom.

dare talade rektor, professor Jens Nørregaard om de nordiska högskolorna och deras ungdom, och talet till promotorerna besvarades av professor Rolf Pipping. I sitt svar erinrade han om skalden Hjalmar Procopé, som var utsedd till filosofie hedersdoktor vid Akademiens första promotion år 1927, och anknöt till dennes promotionskantat »Vid frågornas port» av år 1907 en maning till vetenskapens ämnessvenner att aldrig stanna, utan ständigt gå vidare på sanningssökandets väg. — Sist framförde ceremonimästaren professor Qvist ett tack till de övriga officianterna och festligheternas generalsekreterare.

Kvällen upptogs av en promotionsbal, som inleddes kl. 21.15 i Stadshusets festvåning. För de av Akademiens gäster, som stannade kvar i Åbo över söndagen den 19 september,

anordnades en utfärd till Nådendal och till några av landsdelens äldsta och mest intressanta kyrkor. Sevärdheterna besågos under ledning av e.o. professor Lars-Ivar Ringbom och docenten Oscar Nikula.

Åbo Akademis 30-årsjubileum och promotioner uppmärksammades livligt i pressen och såväl finländska som rikssvenska tidningar innehöllo dels artiklar, i vilka Akademiens hittills gjorda vinningar skärskådades och högskolans aktuella problem ventilerades, dels referat av jubileet och promotionerna. Sålunda uppmärksammade Aftonbladet jubileet med en kort presentation av Akademien redan den 9 september. Den 10 och 11 september ingick i Göteborgs Morgonpost uppgifter både om jubileet och promotionerna. Upsala Nya Tidning omnämnde den 11 september de förestående festligheterna och presenterade de blivande hedersdoktorerna. Den 14 och 15 september uppmärksammade Svenska Dagbladet de stundande festligheterna vid Akademien. Tidningen underströk därvid bl. a. vilka påfrestningar inflationen inneburit för ett lärdomssäte som är hänvisat endast till egna fonder och medel och framhöll önskvärdheten av stöd för Akademien också från rikssvenskt håll.

Den inhemska pressen innehöll ett flertal artiklar om Åbo Akademi. Sålunda publicerade Nya Pressen ej mindre än trenne artiklar den 15 september; en intervju med rektor Rosenqvist, en intervju med förre akademisekreteraren, professor Svante Dahlström och en presentation av inbjudna gäster, promotorer och hedersdoktorer. Den 16 ingick i samma tidning en intervju med professor Axel Boëthius rörande den svenska akademiska världens syn på Åbo Akademi ävensom en ledare, vari Akademiens insats och uppgift i uppskattande ord framhöllos. Tidningen säger bl. a.:

»Åbo Akademi har gjort ofantligt mycket mer än med framgång återupplivat en fin lokal kulturtradition. Den har blivit en rikt pulserande organism för hela det svenska Finlands andliga liv. Den har också verkat banbrytande för det övriga Finland genom att i landets akademiska liv introducera nya discipliner och studieriktningar, vilka statsuniversi-

Promotionerna avslutades med bal i Stadshusets festvåning.

tetet dittills icke tillgodosett men efteråt funnit tidsenliga och värda att realiseras också i Helsingfors. — — — Akademien har slutligen tillfört vår akademiska undervisning friska vindar och stimulerande impulser genom sin levande växelverkan med utländska lärdomssäten, främst rikssvenska, då Akademien till innehavare av lärostolar i många fall kallat forskare från andra sidan gränsen.»

Hufvudstadsbladet ägnade den 17 september sin ledare åt akademijubileet. Tidningen visade på den snabba och målmedvetna utveckling Akademien genomgått under de gångna decennierna, en utveckling som möjliggjort att Akademien i detta nu ombesörjer den högsta utbildningen av drygt en fjärdedel av vår svenska akademiska ungdom. Tidningen fortsatte:

»Under den mansålder som gått sedan Academia rediviva med sina ursprungliga tre fakulteter vart verklighet, främst tack vare en levande medborgaranda och en storslagen offervilja, har den blivit en i vår svenska folkstam allt säkrare förankrad institution. Det har krävts mycken hängivenhet och kärlek för uppgiften, gedigna personliga insatser såväl

av andlig som materiell natur för att nå fram till detta resultat. Då man erinrar sig alla de svårigheter som tidsförhållandena i så rikt mått hopat i den jubilerande högskolans väg, varvid man kanske främst tänker på de två inflationsperioder den haft att genomgå, så kan man inte annat än bli imponerad av den vilja till liv och av den kulturella målmedvetenhet som i denna skapelse slår emot oss.»

Om Akademiens roll som förmedlare mellan skandinavisk och finländsk vetenskap och kultur skriver tidningen:

»Om Åbo Akademi å ena sidan är ett glädjande positivt uttryck för svensk samlingsrörelse i vårt land, så har den å andra sidan utåt blivit en symbol för vår vilja till kulturell självhävdelse. De svårigheter som isynnerhet i början mötte akademin vid besättandet av lärostolar ledde till ett intimt samarbete med Sveriges akademiska värld, som under årens lopp tillfört akademien en lång räcka värdefulla krafter, vilka på olika områden förmedlat befruktande impulser, till båtnad icke blott för akademien själv utan för vår vetenskap och kultur överhuvud.»

Slutligen understryker tidningen Akademiens roll som en andlig kraftkälla för hela vårt land:

»I en tid då stridiga viljor och nedrivande krafter i alltför stor utsträckning tryckt sin prägel på utvecklingen har den nya Åbo akademi gjort en ovärderlig insats i de livsbejakande och uppbyggande krafternas tjänst. Den framstår i detta nu som en omistlig kraftkälla icke blott för det svenska Finland utan för hela vårt land.»

Jakobstads tidning skrev i sin ledare den 17 september, som ägnades Akademien, bl. a.:

»Nu finns det väl knappast en hängiven svensk i detta land, som skulle ifrågasätta Åbo Akademis berättigande. Akademien har blivit landets speciella svenska högskola. Svenskfinland minnes med tacksamhet åbobornas avgörande insatser för Akademiens tillkomst och gör vad det kan även för att ekonomiskt stöda den. Studenter strömma till från landets alla svenska hörn, knytande Akademien samman med sina hembygder och deras folk. Akademiens lärare upprätthålla den livligaste kontakt icke allenast med sina forna och nuvarande elever utan även med deras hemorter. Professorernas populärvetenskapliga föreläsningar landet runt ha gjort akademien populär bland olika lager av vårt svenskfolk. Med landets tidningspress står akademien i intim kontakt. Akademiens äldre alumner ha redan hunnit göra betydande insatser i samhällslivet, kulturen och vetenskapen. De nuvarande studenterna arbeta under insiktsfulla och ansvarsmedvetna lärares ledning — — —.»

Också den finskspråkiga ortspressen hyllade Akademien i sina spalter. Bl. a. skrev Uusi Aura den 17 september i en ledande artikel:

»Åbo Akademi bör också från finskspråkigt håll uppriktigt lyckönskas till de vunna resultaten, som i olika fall såväl indirekte som direkte kommit hela landets kulturliv till godo. — — — Åbo Akademi intar i dag en bemärkt plats inom vårt lands kulturliv. Den har haft lyckan att i sin krets få räkna också internationellt kända vetenskapsmän, såsom Westermarck och Sundwall, för att nämna blott tvenne företrädare för de humanistiska vetenskaperna. Dess kemisk-tekniska fakultet har på ett sätt som vunnit allmän erkänsla fostrat en generation ungdomar för tjänstgöring inom vårt lands industri. Och naturligtvis har Akademien också på många andra sätt tjänat hela landets kulturliv. — — — Åbo stad kan vara stolt över att i dess mitt verkar tvenne livskraftiga högskolor, som trots sin relativa ungdom förskaffat hemstaden ryktbarhet också utom landets gränser. Den nu jubilerande högskolan förtjänar allt erkännande för det arbete den utfört under de tre gångna decennierna.»

Såväl Uusi Aura som Turun Sanomat presenterade i en serie artiklar de viktigaste institutionerna vid Akademien såsom Biblioteket, Kemisk-tekniska fakulteten och det nya laboratoriebygget, Studentkåren och studenthemsbygget m.m.

Turun Sanomat skrev den 17 september om Akademiens insats i landets kulturliv bl.a.:

Åbo Akademi har gjort vårt folk stora tjänster och den har även i synnerligen hög grad skapat en sådan atmosfär, som befordrar den förståelse och det ömsesidiga förtroende, som är ett livsvillkor för gemenskapen mellan olika språkgrupper och befolkningselement.»

I Upsala Nya Tidning presenterade professor Hjalmar Lindroth den 18 september Åbo Akademi i en längre artikel.

Professor Lindroth, som själv en kortare tid varit lärare vid Akademien, skriver bl. a. med tanke på sina erfarenheter från denna tid:

»Den som någon tid haft sin verksamhet vid Åbo Akademi, kan ej undgå att taga djupa intryck av de betydande vetenskapliga och kulturella insatser, som denna den rent svenska kulturens yttersta utpost mot öster inom en relativt kort tidrymd redan presterat. Den knappast beskrivbara egenarten i den svenska kultur i vårt östra grannland, som Åbo Akademi representerar, och den på en gång förefintliga skörheten och segheten däri har säkerligen sin djupaste förklaringsgrund i den gränssituation mellan väst och öst samt mellan svenskt och finskt, vari detta kulturliv genom omständigheterna är införsatt. Och då man konstaterar, hurusom forskningen bedrivits vid Åbo Akademi med synbarligen oförminskad intensitet under de sista ofärdsåren, som gått särskilt hårt fram över Finland, så måste man på denna sida om Bottenhavet fyllas med uppriktig respekt och beundran.»

Under festdagarna ingick ej blott festreferat, utan även ingående presentationer av Akademien i ett flertal andra rikssvenska tidningar och tidskrifter såsom Allsvensk Samling, Borås Nyheter, Dagens Nyheter, Eskilstuna-Kuriren, Expressen, Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning, Göteborgs Morgonpost, Göteborgs Tidning, Norrköpings Tidningar, Nya Lidköpings Tidning, Stockholms Tidningen, Sundsvalls Posten, Svenska Dagbladet, Sydsvenska Dagbladet, Ulricehamns Tidning m. fl.

Akademiens 30-årsfest och promotioner hade gestaltat sig till ett sällsynt storslaget bevis på vad finlandssvensk kultur förmått skapa och upprätthålla och dessa akademiska festligheter blevo också ett utslag av de friska krafter som allt fortfarande liva och framgent skola uppbära svensk odling i Finland.

Helmer Tegengren.

ÅBO AKADEMI 1918—1948
TAL VID INSKRIPTIONEN OCH TRETTIOÅRSJUBILEET DEN 17 SEPTEMBER 1948.

AV REKTOR, PROFESSOR G. O. ROSENQVIST.

Vår högtid.

Att ett nytt universitet uppstår i ett land, där under sekler den högsta bildningen företrätts av ett enda universitet, är intet ringa ting. Att detta universitet grundas genom enskildas initiativ ger denna tilldragelse en säregen prägel. Men när det är en liten folkstam, cirka 350,000 människor, som av kärlek till sitt språk och sin kulturform dristar sig att taga på sig ett sådant ansvar, då blir den skapande gärningen en bragd, som senare generationer ha skäl att minnas med vördnad.

Åbo Akademi kom till i en tid av stora fosterländska lidanden och förhoppningar. Mellan avgörande data i historien om högskolans tillkomst ligga de omvälvande händelserna år 1918. Tiden var föga ägnad för kulturella nyskapelser. Intet under att man i de dagarna hämtade tröst därav, att icke allenast den forna Åbo Akademi, utan även andra universitet i Norden grundlagts under tider av krig och nöd.

Det ligger nära till hands att i tider av politisk osäkerhet och ekonomiska svårigheter resignera inför kulturuppgifterna i bidan på bättre tider. Vi ha under de gångna åren upplevt den förlamande inverkan, som hårda yttre villkor kunna utöva på bildningslivet. Men historiens dom och vår egen erfarenhet säga oss, att intet är farligare än att vi låta yttre hän-

delser beröva oss modet och handlingskraften. Den passiva oron, känslan av att intet kan göras, bereder väg för det vi frukta. Intellektuell anspänning och frimodig gärning uppehålla vår kraft och sätta frukt i sådana värden, som den passiva pessimisten under klagan saknar. Krigets dag vart oss lättare, då vi med ny kraft togo upp kulturarbetet. Trycket lättade överallt, där man bjöd människor andlig näring och kallade dem till aktivitet.

Tiden kan synas föga lämplig för den kulturfest, till vilken Åbo Akademi nu bjudit vänner och gynnare från när och fjärran. Kriget hindrade oss att begå vår högskolas kvartsekelfest i solenna former. Endast en historik över de första 25 åren av Akademiens verksamhet vittnar om att vi icke glömde det stora minnet. Men om man under yttre oro och nöd mäktat skapa nya universitet, må det vara oss förunnat att, trots allt som är, fira en högtid till minnet av den kulturbragd, som under en svår tid gav Finland dess andra universitet och dess svenska folkstam en egen härd för den högsta andliga odlingen. Åbo Akademi har inom och utom detta land många vänner och gynnare, t.o.m. sådana, som aldrig besökt Akademien. Ingen må förvåna sig över att vi känt ett spontant behov att kalla dem till oss för att tacka dem för deras stöd och be dem gemensamt med oss dröja inför de uppgifter i vetenskapens, den nordiska kulturens och den fosterländska odlingens tjänst, för vilka Akademien arbetar.

Åbo Akademis uppkomst.

Vilka faktorer var det då, som för trettio år sedan förde fram detta universitet?

Språkförhållandenas utveckling i vårt land gjorde det tydligt, att det breda svenska inslaget i statsuniversitetets liv inom kort skulle reduceras. En objektiv betraktelse säger oss, att denna utveckling var naturlig, även om nationalistiska lidelser under språkstridens hetta tidtals hotade att

lösa språkfrågan vid Helsingfors universitet på ett sätt, som föga överensstämde med vårt lands bästa kulturtraditioner, med billighet och historisk kontinuitet. I detta läge kom oron för framtiden Finlands svenska befolkning att känna behovet av en egen högsta kulturhärd.

Tanken att skapa ett sådant värn för vår svenska kultur var emellertid icke det viktigaste motivet vid upprättandet av det nya universitetet. Starkare och mer positiva krafter voro i rörelse vid detta kulturbygge. Varje folk eller folkstam, som nått en viss andlig mognad, har ett behov av en egen vetenskaplig kultur och självständiga organ för sina andliga insatser. Finlands svenska kultur är nog gammal, nog rik och livskraftig för att behöva en egen högskola. Den har också en egenart och särställning, som ger den möjligheter till självständiga insatser i den fosterländska odlingen och nordiskt andeliv. Dess historia och dess främsta namn inom konstens, litteraturens och vetenskapens värld äro tillräckliga vittnesbörd härom. Åbo Akademi kom till som det naturliga uttrycket för den finlandssvenska kulturens inre kraft. Däri ligger vår högskolas djupaste berättigande.

Under 1800-talets senare hälft hade en avgörande utveckling ägt rum i vår svenska befolknings syn på sig själv. Axel Olof Freudenthal hade fostrat svensk ungdom till en djupare ansvarskänsla och en ny kärlek till det svenska språket och den svenska allmogen. Kring sekelskiftet trängde det nya nationalitetsmedvetandet, bl. a. genom de folkliga sångfesterna, ut till bygdernas folk. Stad och land, olika befolkningsskikt bundos fastare vid varandra. Vid tiden för frihetskriget kunde en ny, nationellt betonad kulturaktivitet konstateras på svenskt håll. Den tog sig uttryck i de strävanden, som ledde till inrättande av ett svenskt biskopsstift och en svensk avdelning inom skolstyrelsen samt yrkande på enspråkiga förvaltningsområden. I dessa strävanden, vid vilkas fosterländska och nationella hänförelse våra tankar ofta dröja för att hämta energi och trohet för vardagens verk, intar upprättandet av Åbo Akademi en central plats.

Även det lokala kulturarbetet i Åbo förberedde Akademiens upprättande. En populär föredragsverksamhet i Åbo, inledd redan under slutet av föregående århundrade, utvecklades i början av detta sekel till en förnämlig akademisk föreläsningsserie, i vilken inhemska och utländska vetenskapsmän av rang medverkade. De akademiska sommarkurser, som från 1913 anordnades i Åbo, samlade betydande föreläsare och entusiastiska lärjungar, studenter och folkskollärare.

Under allt detta visade sig stadens historiska minnen äga en inspirerande kraft. Tankarna gingo till den forna Åbo Akademi, Per Brahes universitet, och det akademiska liv, som levats här i tvenne sekel, tills den förhärjande branden 1827 och universitetets överflyttning till Helsingfors följande år gjorde ett brutalt slut på detta skede i stadens historia. Med traditionen förenade sig den kärlek till hemstaden, som kännetecknat en äldre generation av Åbo-bor och ännu lever kvar på vår ort.

Från tiden kring sekelskiftet växte olika filantropiska och kulturella företag fram som en frukt av storslagna donationer. Handelns och industriens utveckling skapade nödiga yttre förutsättningar, och en ädel, för ideella värden öppen livssyn inom stadens gamla patriciersläkter födde offerviljan. Det stora kulturhistoriska museet därborta i Åbo slott, stadens bibliotekshus, konstmuseet, det är allt bestående vittnesbörd om den offervilliga, kulturellt orienterade lokalpatriotism, som gjort Åbo till donatorernas stad. Den skapade också en gynnsam jordmån för tanken på återupprättandet av Åbo Akademi.

När vi i dag hylla minnet av vår högskolas stiftare, av en rad vördade mecenater, nämna vi blott det ädla brödraparet kommerseråden Ernst och Magnus Dahlström. Deras hängivna intresse för vetenskap och konst och nästan obegränsade offervilja, avslöjad även däri, att de överlämnat t. o. m. sina hem till Akademien, är det bästa uttrycket för den anda, som reste den nya Åbo Akademi på historisk mark.

Redan i detta sekels början fördes tanken på Åbo Akademi

fram inför offentligheten. Inom en mycket kort tid, från 1916 framåt, följde sedan de avgörande donationerna, som flyttade tanken in i verklighetens värld. Det som skedde var likt ett under i människors ögon. Redan år 1917 organiserades Stiftelsen för Åbo Akademi. Den 2. september 1918 sammanträdde Konsistorium första gången. I januari 1919 inleddes undervisningen. Den 11. och 12. oktober samma år försiggick den högtidliga invigningen.

Vår högtid leder tankarna till festdagarna 1919. Allt som har sagts och skrivits om denna fest har gett även den, som icke var med, ett starkt intryck av en sällsynt strålande festivitas, en stämning av glädje och hänförelse, som söker sin like. Människor ha kunnat beteckna de dagarna som sitt livs vackraste minne. Bland gästerna märktes medlemmar av regeringen och frejdade representanter för högskolor och lärda stiftelser i hemlandet och de skandinaviska länderna. Flera betydande donationer anmäldes. Landets nyvunna självständighet bildade den ljusa bakgrunden för denna märkliga tilldragelse i vårt kulturliv. En ideell hänförelse och framtidstro präglade festdagarnas lysande tal. Intet under att Akademiens dåvarande rektor trädde fram och varnade Akademiens vänner för att ställa alltför högspända förväntningar på den nya högskolan: det huvudsakliga arbetet vid ett universitet sker i det tysta och undandrar sig sålunda till största delen allmänhetens uppmärksamhet.

Det är dessa de ljusa förhoppningarnas, men också de realistiska handlingarnas år, Åbo Akademis vårdagar under åren 1917—1919, som vi i dag minnas. Dem är vår högtid ägnad i beundran och tacksamhet.

De trettio årens utveckling.

Arbetet och utvecklingen ha till största delen skett i det tysta. Det skall så vara. Men även ett universitet behöver — och det gäller särskilt ett litet privat universitet — dagar,

då det träder fram inför offentligheten. Då utvecklingen prövas, resultaten antecknas, målen ställas fram, lyftande och inspirerande, och den gemenskap befästes, som binder högskolans vänner och dess vardags arbetare samman! Vad ha de trettio åren givit?

Det rådde mycken osäkerhet och meningsskiljaktighet om Akademiens karaktär, när den grundades. Skulle den bli ett forskningsinstitut blott, en akademi i inskränkt mening, eller en högskola för forskning och undervisning? Vilket ämneskomplex skulle bli det dominerande? Omfattande förhandlingar ledde till en kompromiss. Åbo Akademi blev ett universitet, en härd för vetenskaplig forskning och akademisk undervisning. Den framträdde genast med tre fakulteter: den humanistiska, matematisk-naturvetenskapliga och statsvetenskapliga. Omedelbart vidtogos också åtgärder för grundandet av ett bibliotek. 1920 tillkom den Kemisk-tekniska och 1924 den Teologiska fakulteten. I nära anslutning till Akademien upprättades år 1927 Handelshögskolan vid Åbo Akademi.

Det är en imponerande utveckling, som lett fram från den anspråkslösa gestalt, som Akademien ägde vid sin begynnelse för trettio år sedan, till den mångsidiga andliga byggnad Akademien nu utgör. Under vår högskolas första verksamhetsår voro professorerna 6, samtliga lärare 12. I dag uppgår antalet professurer vid Akademien, e.o. professurerna medräknade, till 33, låt vara att några icke uppehållas i full utsträckning. Lärarnas totalantal stiger till inemot 70. Studentantalets utveckling belyses av följande siffror: hösten 1919 c. 100, hösten 1928 över 200, hösten 1938 inemot 400, 1948 c. 500. Härvid äro Handelshögskolans studenter icke medräknade. Störst var antalet studenter höstterminen 1946. Det uppgick då till 540, inklusive Handelshögskolans studenter till över 700.

Vår högskolas utveckling kan tyckas ha varit föga planmässig. Åbo Akademi har, säger kritikern, svällt ut på bredden, medan de olika delarna icke äro tillräckligt väl rustade för sin uppgift. Anmärkningen saknar icke helt grund. När nya lärostolar upprättats på grund av enskilda donationer

och deras ämne mången gång bestämts av donator, har icke Akademien själv nog målmedvetet och kritiskt kunnat bestämma utvecklingen. En närmare prövning visar emellertid, att Akademiens undervisningsprogram icke är så disparat, som det kunde förefalla, och att vissa centra samla omkring sig grupper av lärostolar. Fyra sådana centrala ämneskomplex kunna iakttagas.

Finlands svenska kultur- och folkliv, dess historia och nutida struktur utforskas av en rad professurer. Det är ett ämneskomplex, som måste ha en central plats i Akademiens program, om vår högskola vill fylla sin uppgift och utnyttja de säregna möjligheter, som den äger genom kontakt såväl med finskt material och finsk forskning som med skandinavisk vetenskap. Här kunna bidrag ges till lösningen av problem, som äro av intresse ur både fosterländsk och skandinavisk synpunkt.

Genom sin statsvetenskapliga fakultet har Åbo Akademi haft en i viss mening banbrytande uppgift. Den kombination av samhällsvetenskap och juridik, som fakultetens undervisningsprogram representerar, riktade uppmärksamheten på en viktig social och vetenskaplig intressesfär, vars betydelse ytterligare understrukits genom de senaste decenniernas utveckling i statsliv och lagstiftning.

Inom den matematisk-naturvetenskapliga och den kemisk-tekniska fakulteten har kemien och dess tillämpning inom industrien fått en markerad ställning vid Akademien. Man arbetar med för landet viktiga kemiska problem och söker samtidigt tillmötesgå industriens behov av väl utbildad arbetskraft. Den kemisk-tekniska fakulteten är i fråga om studenternas antal Akademiens största fakultet. Över 200 vid Akademien utbildade ingenjörer stå redan ute i praktiskt arbete, och industriens omdömen om deras kapacitet ha varit mycket positiva.

Det fjärde dominerande komplexet inom vårt akademiska arbetsprogram är det teologiska. Landets svenskspråkiga teologiska arbete har till stor del koncentrerats i Åbo. Genom

de från Akademien dimitterade prästerna har högskolan fått kontakt med alla delar av det svenska bosättningsområdet, och arten av prästens arbete ger möjlighet till en central insats i den finlandssvenska befolkningens liv i helg och söcken. Därtill har den teologiska fakulteten kommit, icke minst genom talrika rikssvenska lärarkrafter, att förmedla en betydelsefull kontakt med Sveriges rika teologiska och kyrkliga liv.

Det behöver icke sägas att vid vår högskola även sådana ämnen äro företrädda, som icke falla inom någon av de skisserade grupperna. Dels äro de nödvändiga för allt verkligt universitetsliv med humanistisk betoning — jag tänker på sådana fack som filosofien och de moderna språken — dels tjäna de indirekte en eller flere av de angivna studielinjerna. Vid denna syntetiska översikt förbiser jag icke heller, att varje professur äger att i forskning och undervisning främst fullfölja sina egna immanenta syften.

Ett påtagligt vittnesbörd om det vetenskapliga arbetet, som under de gångna 30 åren utförts vid Åbo Akademi, äga vi i de avhandlingar och uppsatser, som publicerats i Acta humaniora och Acta mathematica et physica. Akademiens lärare ha självfallet ofta publicerat alstren av sina lärda mödor separat eller i andra serier. Desto starkare tala över 30 digra volymer av Acta om att forskarhågen och vetenskapsmannens sega energi adlat de gångna decenniernas akademiska liv vid vår högskola.

Till de resultat av de första årtiondenas arbete, som vi i dag med glädje bringa i erinran, hör även det bibliotek, som hopbragts med mycken hängivenhet och redan fyller stora krav.

Åbo Akademis historia och särställning ge den uppgifter även inom det allmänna kulturarbetet. Utan kontakt med olika delar av vårt land kan Akademien icke vara den samlande och inspirerande faktor, som den är ämnad till. Genom en populärvetenskaplig föreläsningsserie i Åbo, i vilken frejdade utländska, främst skandinaviska forskare medverkat, genom akademiska föredrag i de mest olika delar av landet

och akademiska sommarkurser, avsedda för studenter, folkskollärare och andra bildningssökande, har Akademien brutit den ofta påtalade akademiska isoleringen och sökt fylla denna sin bredare uppgift i finlandssvenskt bildningsliv.

Kort efter Åbo Akademi föddes ortens finska universitet, som sedan dess med vår högskola delar uppgiften att uppehålla stadens akademiska traditioner. Ett växande samarbete hör till de senaste årens positiva vinningar. Även de finskspråkiga studenterna vid Åbo Akademi ha bildat en brygga till det finska bildningslivet.

En viktig uppgift har Åbo Akademi fyllt i den nordiska gemenskapens tjänst. Läge och språk, talrika personliga förbindelser och möjligheten av fria initiativ ha gett Akademien förutsättningar att göra en aktiv insats i det samarbete med Danmark, Norge och Sverige, som blivit ett stycke av vår egen själ.

Läge och möjligheter.

Vår högskola har redan tvenne gånger ställts inför uppgiften att bemästra följderna av en omfattande inflation. Åbo Akademis löftesrika vårdagar voro knappast till ända, när 1920-talets inflation hotade att rasera det påbegynta kulturbygget. Det krävdes krafttag för att rädda och fortsätta bygget. När krisen övervunnits, stabiliserades småningom den ekonomiska grunden genom en målmedveten och lyckosam finanspolitik. Men så kommo krigsåren med sina även för det andliga arbetet förlamande verkningar. De följdes av den katastrofala nedgång i penningvärdet, vars verkningar, direkta och indirekta, alltjämt vila tunga över livet i detta land.

De som burit ansvaret för Åbo Akademis ekonomi ha velat i samlat kapital skapa en så fast grund för Akademiens framtid, att dess arbete skulle uppbäras av den årliga avkastningen och således icke vara beroende av en osäker årlig insamling. Därtill har man sökt, vis av 1920-talets erfarenheter,

skydda sig mot verkningarna av en eventuell inflation genom att binda en stor del av kapitalet i realvärden. Resultatet är, grovt uttryckt, att kapitalet denna gång räddats. Men andra faktorer ha på ett ödesdigert sätt minskat kapitalets avkastning. Jag hänvisar till de omständigheter, som begränsa dividendinkomsterna, och till den påbjudna onaturligt låga hyresnivån, som berövar Akademien nästan all inkomst av fastigheterna. En fortsatt sanering av vårt lands ekonomiska liv även på dessa punkter skulle äga vittgående positiva följder för Akademien.

Akademiens ekonomiska läge är allvarligt. Katastrofalt, säger pessimisten, en privat högskola utan något som helst stöd av stat eller kommun kan icke bemästra en sådan situation. Särskilt är den naturvetenskapliga och tekniska forskningens behov av dyrbar vetenskaplig utrustning i våra dagar ofrånkomligt. Svårt, men icke hopplöst, svårigheterna måste övervinnas, säger den aktive optimisten, som på nära håll sett uttryck av den kärlek och offervilja, som skapat Akademien och burit den genom svåra tider. Men om optimismen skall ha något värde, måste den se verkligheten sådan den är. Situationen är den, att avkastningen av Akademiens tillgångar nu icke på långt när kan uppbära högskolans arbete i dess nuvarande omfattning. Detta faktum bör i dag läggas fram, trots den oro, som det kan skapa. Det har gått härintills, det har gått t. o. m. utan att vi tillgripit kapital eller nämnvärt beskurit Akademiens verksamhet. Detta är en anledning till tillfredsställelse. Men det har skett dels genom stor sparsamhet t. ex. i fråga om vetenskaplig apparatur, dels genom betydande engångsdonationer. Spontaneiteten i hjälpaktionerna har stärkt vår framtidstro. Men vi ha samtidigt förstått, att Akademiens framtid ej kan byggas på ett tillfälligt stöd. Därav vår oro.

Vi ha dock icke rätt till misströstan. Vi vilja i ingen händelse ge upp vår kamp, utan att ha spänt våra krafter till det yttersta för att föra denna kulturhärd, som för trettio år sedan i den fosterländska befrielsens och hänförelsens dagar gavs vår folkstam, stärkt och förkovrad till nya ljusare tider.

Mot denna bakgrund kan det förefalla överraskande att man nu skridit till två stora nybyggen: studenthemmet och laboratoriet. Ofrånkomliga behov ha härvid varit avgörande. Studenternas dåliga bostadsförhållanden och deras behov av vidgade samlingslokaler ha gett dem mod att gå till sitt djärva verk. Det tidigare laboratoriets usla, för forskningen och undervisningen otjänliga och för studenterna rent hälsovådliga skick har kommit Stiftelsens Styrelse att efter grundlig prövning skrida till uppförandet av en fjärdedel av ett länge planerat laboratoriebygge. Vartdera initiativet är ekonomiskt sett tillsvidare betryggat till ungefär hälften. Byggena torde sålunda under detta läsår kunna bringas åtminstone under vattentak. För det som så återstår gäller det att arbeta vidare. För dessa företag användas endast sådana medel, som direkte givits för detta syfte.

Tal och toner vid vår högtid beledsagas av ljuden från släggans och murslevens verk på studentkårens tomt, där de unga resa sig ett hem för studieåren i Åbo, och från de våldsamma slag, som här i vår omedelbara närhet driva in pålarna i jorden för att lägga grunden för ett nytt laboratorium. Detta är ett tecken och ett budskap. För dem, som voro med för trettio år sedan, när den nya högskolan skapades, må ljuden från byggnadsplatserna vara ett vittnesbörd om att en ny generation i tacksamhet för deras gärning söker föra verket vidare. För gäster och vänner av i dag må de tala om den livsvilja och det framtidslöfte, som rymmas inom Åbo Akademi.

Akademiens framtid är emellertid icke beroende blott av den ekonomiska grunden. Viktigare är att vi ha män, som med vetenskaplig håg och forskarnit förena vilja att tjäna det akademiska livet och den svenska kulturen i detta land. Det har tidtals sett mörkt ut: »den akademiska återväxten» har icke varit tillfredsställande. En rad vakanta professurer vid Akademien erinra oss om aktuella bekymmer. Lägets orsaker äro delvis tidsbetingade. Inom vissa fack delar statsuniversitetet

våra bekymmer. Men det ligger i sakens natur att vår högskola skall möta speciella svårigheter: en liten folkstam kan icke ständigt förete forskare inom vetenskapens olika fack. Å andra sidan kan Åbo Akademi, där språket ej bereder svårigheter för en sådan lösning, i högre grad än landets övriga högskolor finna hjälp i rikssvensk arbetskraft. Denna möjlighet har även utnyttjats, och vi ha i dag skäl att med stor uppskattning och tacksamhet erinra om den förnämliga insats, som en rad betydande vetenskapsmän från Sverige gjort i Akademiens arbete.

Många tecken tyda på att efter krigsårens hämmande inflytelser en positiv utveckling åter är att vänta. Ett betydande antal unga forskare förbereda sig nu för den vetenskapliga banan. När vi i dag rikta blickarna även på det senast gångna verksamhetsåret, kunna vi anteckna, att två professurer vid Akademien nyss blivit ordinariter besatta. Det är att hoppas att andra utnämningar ske under de allra närmaste åren. Såvitt jag kan se, kunna vi motse en positiv utveckling av denna för Akademien mycket ömtåliga fråga.

Om vi se realistiskt på Åbo Akademis möjligheter, ekonomiskt och akademiskt, måste vi, åtminstone för den närmaste framtiden, avstå från planer på nämnvärda utvidgningar och med desto större kraft koncentrera oss på en stabilisering av de — i och för sig betydande — resultat, som Akademien nått under sin 30-åriga utveckling. Härvid borde vi, synes det mig, särskilt ha våra blickar riktade på de fyra centrala ämneskomplex, som jag i dag nämnt och som ge Akademiens undervisningsprogram dess karaktär. Till direkta utvidgningar räknar jag då icke en sådan komplettering av fakulteter, av lärostolar och forskningsmöjligheter, som är nödvändig för att de viktigaste av Akademiens nuvarande forsknings- och studielinjer skola motsvara berättigade krav.

Människorna bakom verket.

Vi ha redan hyllat Åbo Akademis grundläggare. Till dem ansluta sig en lång rad donatorer, för vilka det varit en glädje

att ge Akademien sitt stöd. Jag har tillräcklig erfarenhet av den spontaneitet, den ädla glädje, som kännetecknat givarna, både sådana, som lagt fram miljoner, och sådana, som kommit med mindre summor eller pietetsfullt omhuldade föremål, vilka nu smycka kansliet eller fakultetslokalerna, för att i dag med djup rörelse hylla dem alla. Åbo Akademi uppbäres av mycken sympati och kärlek. Det är kärlek till fosterlandets andliga odling och ett dyrbart modersmål, det är kärlek till vår största skatt, vår ungdom, som fött offerviljan. Vår svenska folkstams kärlek till Åbo Akademi är framtidens bästa garant.

Vid dagens jubileum vilja vi också hylla dem, som utfört vardagens akademiska gärning. Vi hylla de framstående medborgare, som — med den ädle rättskämpen friherre Rabbe Axel Wrede som den förste — beklätt Kanslers höga ämbete. Särskilt minnas vi i dag president Karl Söderholm, Åbo Akademis förre kansler, som för några månader sedan gick ur tiden. Karl Söderholm hör till de män, som under politiska ofärdstider i lagstiftning och försvar för vår västerländska rättsordning gjort sig förtjänta av fosterlandets synnerliga tacksamhet. Åbo Akademi är stolt över att få räkna den vördade bortgångne som en av sina män. Icke minst för utvecklingen av Akademiens författningar och stabiliseringen av dess rättspraxis var Söderholms kanslerstid av betydelse.

Jag hyllar mina företrädare i rektorsämbetet — alla rikt fasetterade personligheter, varandra så olika — som i icke ringa grad kommit att prägla livet vid vår högskola. Vi minnas Edvard Westermarck, den frejdade forskaren, som människa högt skattad av sina vänner, Severin Johansson, mannen som med sina krafttag, sin sega energi gjorde så mycket för Akademiens räddning undan den första inflationen, och dem, som fortsatt deras verk. Tacksamhetens ord vare också riktade till kolleger, lärare vid Akademien, som varit med under traditionsskapande begynnelsetider och redan avslutat sitt arbete vid Akademien.

Vetenskapens ställning i vårt land. Personlighetens betydelse.

Krig och politiskt upprörda tider kunna ställa det andliga arbetet, den vetenskapliga mödan och den akademiska undervisningen i skuggan. Å andra sidan blotta just sådana tider dels den av vetenskapen ledda teknikens viktiga roll i det moderna livet, dels de andliga krafternas avgörande betydelse för ett folk.

Tekniken är ett ting på gott och ont. Det kan tyckas, att vår tid fått nog av den. Vi få dock icke glömma, huru oändligt mycket de av forskarmödan vunna tekniska resultaten betytt för människors befrielse från betungande yttre tryck, för livets berikande och världsvid mänsklig kontakt. Man måste ställa sig inför de asiatiska och afrikanska folkens livsvillkor och teknikens möjligheter att effektivt avlägsna några av deras gissel för att till fullo uppskatta vetenskapens frukter på teknikens fält. Å andra sidan visar vår tid oförtydbart, huru tekniken kan göras till ett vapen mot mänskligheten, mot människan själv, ja, till den totala förstörelsens redskap. Det behövs andliga krafter för att hejda denna utveckling.

Här har den vetenskapliga bildningen sin uppgift vid sidan av andra uppbyggande makter. Den kan fostra sanningskärlek, vilja till saklig och objektiv prövning, till samarbete och inbördes hänsyn. Den kan fördjupa vår livssyn genom att öppna vår blick för mänsklighetens framfarna öden och verkligheten omkring oss.

Under de senaste åren har statsmakten i olika länder visat det vetenskapliga arbetet en ny förståelse och uppskattning. Amerikas förenta stater och Sovjetunionen ha skapat sig ett namn i synnerhet som den tekniska vetenskapens synnerliga gynnare. I Sverige har under de senaste åren ett brett program för universitetens och det vetenskapliga arbetets utveckling framlagts av den s.k. universitetsberedningen. Många moment i detta program ha redan realiserats.

Vetenskapen och akademikerna i vårt land ha haft det trångt. Detta har anförts som ett av de viktigaste skälen

för den flykt från landet, som ägt rum, vårt folk och dess andliga odling till obotlig skada. Mot denna bakgrund måste vi hälsa med glädje de åtgärder till förmån för landets högsta andliga odling, som statsmakten vidtagit under det senaste läsåret. Finlands akademi har grundlagts. Såväl för professorer som för yngre forskare har ett omfattande stipendiesystem skapats. Och nu äro studenterna i turen. Även till deras förmån ha redan viktiga beslut fattats.

Det är ytterst glädjande att professorer, yngre forskare och studenter erhålla detta stöd av statsmakten, oberoende av till vilken högskola i landet de äro knutna. Så ha åtta professorer vid Åbo Akademi kommit i åtnjutande av statsstipendium för en tid av tre år, och två av Akademiens yngre forskare ha erhållit en liknande förmån för ett år.

Även andra vittnesbörd kunde anföras, som ådagalägga att Åbo Akademi är jämställd med rikets övriga högskolor. Jag vågar t.o.m. tala om en växande uppskattning av Akademien både i myndigheternas och i den allmänna opinionens syn på vår högskola.

Vi äro djupt medvetna om de företräden, som de gamla stora statsuniversiteten äga framom en ny och liten privat högskola. Dyrbara samlingar, hopbragta under sekler, och en av staten underhållen vetenskaplig apparatur ge forskningen vid dessa universitet gynnsammare förutsättningar. Det stora antalet professurer — ofta flera inom samma disciplin — ger möjlighet till fruktbar specialisering och vetenskapligt utbyte. I många ämnen arbeta ett tillräckligt antal yngre forskare för att möjliggöra seminarieövningar på hög vetenskaplig nivå, »licentiatseminarier».

Åbo Akademi kan kompensera avsaknaden av dylika förmåner endast genom livliga kontakter med de större universiteten. Ömsesidiga lärarbesök, studentutbyte och studieresor, som sätta vetenskapligt begåvade lärjungar i tillfälle till någon termins vistelse vid andra universitet, och liknande åtgärder äro härvid av nöden.

De stora universiteten äga också sina risker, i synnerhet när

studentantalet, totalt eller inom något fack, stiger över alla sunda gränser. Dessa risker dela universiteten med hela det moderna livet.

När världskyrkokonferensen i Amsterdam för några veckor sedan brottades med problemet om samhällets upplösning, riktade man sin uppmärksamhet på det personliga momentets tillbakaträngande från nutidslivet. Teknikens utveckling, hela samhällets industrialisering, den oerhörda anhopningen av inflytande och människor i vissa centra hota att göra den enskilde till ett litet hjul i ett stort maskineri. Människan blir en vara, som utnyttjas. Ett nummer i det stora och intensiva spelet! Det blir intet rum för den fria personligheten och de rent personliga relationerna mellan människa och människa. Världskyrkokonferensen efterlyste målmedvetna strävanden i syfte att hindra människans totala nederlag inför teknikens och de totalitära tendensernas segrar. Personligheten, de andliga, rent mänskliga värdena äro dock oundgängliga villkor för all högre kultur, för samhällets bestånd och djupare individuell tillfredsställelse.

Universiteten ha av ålder varit härdar för ett högre personlighetsliv. Universitetens lärare ha ofta varit särpräglade personligheter, som icke blott skrivit sina namn i sitt folks och dess odlings historia, utan även haft en samlande och inspirerande betydelse för sina lärjungar. Under samverkan med dem ha unga bildbara människor utvecklat sin egenart och sina anlag på ett sätt, som satt frukt i deras senare livsgärning. Men lärarna ha ingalunda varit blott de givande. Den har icke upptäckt tjusningen och rikedomen i den akademiska lärarens liv, som ej har öga för vad de unga ge oss genom den vårliga hänförelsen, genom mottagligheten och kritiken hos den äkta studenten.

Det moderna livets jäkt, massanhopning av plikter, massanhopning av studenter — allt kan föra tidens stora risk, personlighetens avtynande, in i universitetens värld. Ett mindre universitet äger särskilda förutsättningar att undgå denna risk och odla de personliga relationer mellan lärare och

lärjunge, professor och student, som är det akademiska livets stora förmån.

Vår fosterländska uppgift.

Under tidens tryck och inför framtidens osäkerhet förnimma vi starkare än eljes hela djupet och allvaret i uppgiften att vårda detta hårt prövade folks andliga livsrötter. Storpolitiska händelser återverka på vårt öde. Det är sant. Till det kunna vi göra föga eller intet. Men vår framtid är i lika grad beroende av att folkets andliga kärna bevaras sund, att kultur och vardagsliv göras intellektuellt rika, etiskt höga och starka. I många livsformer arbetas på detta plan. Kyrka, skola, lagstiftning ha här ansvarsfulla uppgifter. Universiteten — härdarna för den vetenskapliga odlingen — äga vid sidan av dem ett stort ansvar.

Uppgiftens höghet förenar landets båda språkgrupper i ett ansvar, som låter oss förnimma icke blott en ödesbestämd yttre samhörighet, utan en personlig gemenskap. Ansvaret kommer oss också att med glädje se den andra språkgruppens arbete och frukterna av dess mödor.

När Nathan Söderblom en gång inför statsuniversitetets studenter talade om detta lands skönhet och rikedom, prisade han de möjligheter, som existensen av två inhemska språk skapade både för landets eget kulturliv och för dess förbindelser utåt. Rikets nuvarande President har låtit oss förstå, att han i landets svenska folkstam och dess kultur ser en värdefull tillgång för fosterlandet. En av det finska kulturlivets ledande män vittnade en gång, att han gladde sig över de svenska strävandenas framgång, ty i det som skedde på svenskt håll såg han en vinning för hela landet.

När Åbo Akademi i dag firar sitt trettioårsjubileum, äger Akademien tillfredsställelsen, att förhållandet mellan språkgrupperna utvecklat sig i sådan riktning, att vida finska kretsar med erkännande och sympati följa detta universitets insatser i den fosterländska odlingen. Det som sker på svenskt

håll är en vinning för hela landet. Det är i den övertygelsen Åbo Akademi utför sitt verk. Vi ha ett särskilt ansvar för vår egen folkstam, dess inre och yttre förkovran. Vi äro måna om vår självständighet, och helig ter sig för oss förpliktelsen att vara trogna mot våra fäders andliga arv, vårt språk och vår kulturform. Men vår gärning vilja vi utföra under förtroendefull samverkan med hela vårt folk, med fosterlandets väl för våra ögon, med vetenskapens, mänsklighetens höga ideal som yttersta ögonmärke. Det är vissheten om att Åbo Akademis verk är ett fosterländskt verk och ett bidrag, om ock anspråkslöst, till Nordens andliga odling, som gett oss mod att i dag kalla företrädare för Finlands statsmakt, för det egna landets och hela den skandinaviska kulturens universitetsvärld till vår högtid. På en anspråkslös plats står vår högskola på vakt: det är den andliga odlingen, det är vår finlandssvenska kultur, det är ungdomens och därmed framtidens värden, som skola skyddas och vårdas. Fosterlandet skall ej försmå en sådan vakthållning. Nordiska brödrafolk skola med förståelse och sympati följa vår gärning. I detta medvetande arbeta vi frimodigt vidare.

ÅBO TIDNINGS OCH TRYCKERI A.B.

ÅBO AKADEMIS BIBLIOTEK
51/764
B-SERIEN

Åbo Akademis 30-årsfest och promotioner 17-18 september 1948